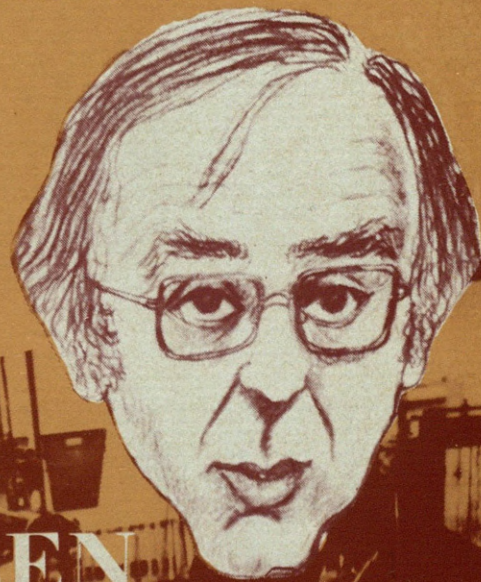

ARGIA

1982 - Ekaina 13 - XLVgarren urtea 937 zenbakia 75 pezta

JAURLARITZA EUSKAL KOMUNIKABIDEEN AURKA?

Flandria: salbatu den herri bat • Felipe Uriarte
J. M. Odriozola: Helduen euskalduntzeaz
Delta: hegan egitearen plazerra • Beltza

kirolzaleen zerbitzutan

miner

donostia

271050 eta 270447

AUZMENDI

JAZTEKO MILA AUKERA, BAINA AUZMENDI
BAKARRA DUGU.

SASTRE VERGARA, I DONOSTIANKO ESTILOA

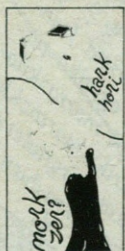
Walter Luyten senatorearekin «KORRIKA» FLANDRIA: SALBATU DEN HERRI BAT

FLANDRIA: BERTIN
HARRIOLA

6. Flandria edo Flandes —ezagunagoa den bezala— herriak bere berreskuratze-prozesuan pausu dextente emanak ditu. Duela gutxi hango senadore bat gerturatu zen Euskal Herriara, eta galdera batzu egiteko aukera izan genuen. Aukera polita, gainera.

HELDUEN EUSKALDUNTZE- ALFABETATZE ARAZOA

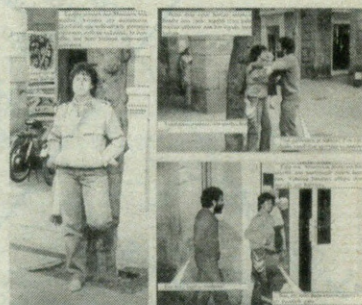
27. Beharbada ez duzu ezagutuko. J. M. ODRIOTZOLA. Gaur egun Gipuzkoako Diputatua da, eta garai batetan bertako AEKKo buruzagia izan zen. Berreuskalduntzearen problema hartu du berriz ere eskuartean, eta horren inguruan zenbait burutapen botatzen dizkigu.

- 2 Aste Giroa
- 4 Lemoiz apurtu baietz! BEL-TZA
- 6 Flandria: salbatu den herri bat
- 8 Ttanta
- 9 Besteena
- 10 Herriko plaza. Josu Iztueta
- 13 Izadia: Pirineotara ala Aconcaguara?
- 15 Izan ere. OLARIAGA
- 16 Oso polita asteburua
- 19 Eusko Jaurlaritza euskal komunikabideen kontra
- 22 Delta: hegan egiteko plazerra
- 25 Zarauzko Haurkari haurtzaindegia inguruan
- 27 J. M. ODRIOTZOLA. Helduen euskalduntze alfabetatze arazoa
- 29 Euskadi Alemanian. Gure ekipo nazionala
- 30 Buruntza: Gabon Txirrita
- 32 Zornotzako bertso saioa
- 34 Antzerkia. Teatreorak
- 36 Zinema. Sin novedad en el frente
- 37 Bertsoak. JON SARASUA
- 38 Jo... adarra!
- 39 Eusko Jaurlaritza euskal komunikabideen kontra
- 40 Azkenekoa

EUSKO JAURLARITZA ETA EUSKAL KOMUNIKABIDEEN ARTEKO BORROKA

- 19 Orain dela hiru bat aste Ramon Labaien Kultur Sailburuak hitzaldia eskaini zigan Jaurlaritzaren komunikabideekiko politika agertzearen. Bertan dextente eztabaida gertatu ziren, eta guri interesgarria iruditu zaigu haren transkribapen partzial bat egitea. Hor duzue, beraz, esandakoaren adibide bat.

39. Eusko Jaurlaritza euskal komunikabideen kontra. Bai, hori da gaur estrainatzen dugun argazkinobela berraren izena. Lehenengoarekin posible zela ikusi ondoren, beste bati heldu diogu, ibiliaren ibiliz perfekzionatuz joango garela. Zuen kritikak behar ditugu, dena den.

ARGIA

Jabea: Zeruko Argia kooperatiba.
Zuzendari kazetaria: Koldo San Julian.

Erredakzioa: Josu Landa, Joxemi Zumalabe, Pello Zubiria, Iñaki Uribe, Xalbardin, Jon, Xabier Etxaniz, Joseba Alvarez.

Idazleak: Enrike Amonarriz, Mikel Antza, K. Argiñano, «Astema», Joxe Azurmendi, B. Bakarko, «Beltza». R. Castellano, Carlos Donoso, Mikel Hernandez

Abaitua, Felix Ibargutxi, Rufino Iraola, Julen Kalzada, Pello Lizaralde, «Mendiaga», «Murumendi», Eneko Olasagasti, Xabier Portugal, Koldo San Julian, Joseba Sarriena, «Trikuharri», «Txillardegia», Jon Urrujolegi, «Xinaberri».

Marraskilariak: Antton Olariaga, Joxemi, Julio, Zut.

Argazkilariak: Luis Otaegi, Arturo, Txema Ormazabal.

Administrazioa: Iñaki Ugarteburu, Pepi Zabaleta, Joxe Mari Ostolaza.

D.L.: 80-1963

Helbidea: ARGIA, Virgen del Carmen, z/g. Ramonenea etxea, behea. DONOSTIA-12.

Telefonoa: (943) 28 33 99

GRAFICAS SEMI - Plz. Lasala, 3 - S. S.

HARPIDA SARIA

Normala	2.500 pta.
Laguntzazkoa	pta.
Estatutik	
kanpo	3.500 pta.
Airez	5.400 pta.
Ale bakarra	75 pta.

manual práctico para
la construcción de
molinos de viento

ENERGIA EOLICA,
Juan Ignacio eta Sebastián
Urquía; Grupo ecologista
de Tafalla, 103 o., 300 pta.
Erribera inguruetan
haize-errotak berriz
experimentazio berriak
burutzen.

ERRIKIA. E-
nacio eta Se
a; Grupo
afalla, 103 o., 300 pta.
Eribera inguruetan bi
anaiak haize-errotia batzu
eginez haize-errotia oso
ikusgarria burutu zuten.
haien bidez etxerako etaba-
rrerako elektrindarra etaba-
rtean loruz. Esperientzia
horren berri emanez bitar-
teko liburuak argitaratu-
tako liburua kaleratu dute.
«manual práctico para la
construcción de molinos de
viento» aspizena daramana.
errian, energia-moeta ho-
rriak eruz jakin daiteke.
gu bildurik. D
a zera iz
gu

LIBURVAK

LEXOTI BERTSOLARIA,
Elkarren lanean: Auspoa l
buruegia, 182 o., 500 t
Oiarzungo seme h
gu dela eta, be
gu Auspoa
irik

LEXOTI BERTSOLARI
Elkarren lanean; Auspoadi-
burutegia, 182 o., 500 pta.
Oiarzungo seme bertso-
lari hau dela eta, berritoe
jaso dugu Auspoadi liburute-
giren berririk. «Lexoti»
bertsolaria, Jose Luis Le-
kuona izenez, duela aste
pare bat jaso du omenaldia
bere jaioterrian, eta bere
berrogeitamazapi urtere-
kin historian iraungo duen
izena bilakatu zaigu. Bost
lagunek egin dute lan libu-
ruxela. Inaki Arbelaitz,
Joxe Angel Arbelaitz, Ma-
riano Ostolaitz eta Antonio
Zavalak. Ondorio bezala,
bere bizitzako bertsoarik po-
ditzute guztira oso ale ira-
kargarria osatuz.

AMNISTIA INTERNACIONAL, INFORME 1981; Publicaciones A.I., 331 o., 500 pta.

«Amnistia Internacio-
nal, 500 pta.
»ek, aurkezpenik behar ez
duen mugimenduak, urteot-
ro ateratzen da informe bat
munduko herrialdeek jasaten
dituzten erasoak direla eta.
Asko eta asko prentsan ira-
kurri ohi diugu, baina hale-
re gehienak liburu honetan
soilik espainoleko kasuari da-
gokionez, lege antiterroris-
tan kokatzen da gehien b-
torturari ere leku h-
dedikatzen diolarik.
helburua, badaki-
den: kontzientzi-
katzea, preso r-
epaiketa just-
ra eta hil-
deusezte-
zaigun-
gia.

honetako osagarriak. Ina-
nol Tapiak egin du itzulpe-
na, eta hori bada dagoene-
ko nahiko garrantia. Niko-
las Txiki izeneko haurraren
dira kontatzen zaizkigu-
nak, eta liburu atsegina
ezezik oso poliki zainduta-
ko presentzia daukana
suertatu da. Sail bereko
beste hamasei liburuen mai-
la mantentzen da honokoan

KARAMEL

NIKOLAS TXIKI,
Gosciny eta Sempe: El-
kar, 168 o., 250 pta.
Gosciny umorista f-
amatuak eginik
Sempe mar-
iko m-

... 168 o., 250 pta.
Gosciñny umorista fran-
tses famatuak eginiko tes-
tua eta Sempé marrazkila-
riak buruturiko marrazkila-
dira. Elkar argitaletxeak
umeentzat aterata duen liburua

Nikolas
txiki

aste honetako

Apailatu = Prestatu
 Arbuiatu = Alde batetara
 utzi
 Areagotu = Gehitu
 Arkakuso - Pulga; puce
 Bermatu - Mamitu
 Bilo = Ile
 Buztarri = Uztarri
 Duintasun = dignidade
 Egitamu = egitarau, pro-
 grama

Emendatu = Gehitu
Errefusatu = Ukatu
Esamesa = Esandako gau-
za fundamentu gutxikoa
Esparru = Mugatutako to-
kia
Flandria = Flandes
Funtsean = Oinarrian
Garden = Transparente,
claro: clair

ERTARAKO?

LEHIAKETAK

**EUSKAL LORE JO-
KUAK ONDARROAN.**—

Ondarroako Kultur Etxeak antolaturik, aurtengo Lore Jokuak antolatu dira lau modalitatetan: olerkia, jakintza, irakurgaiak eta sariak. Sail guztietan bi sari daude, eta bestea 100.000koa. Lanak leantzeko epea irailaren leantzeko da, eta hau da bidaltzeko zuzenbidea: Kultur Etxea, Artabide 13, ONDARROA (Bizkaia). Sari bakanaketa Lore Jokuetako jai nagusian izango da, aurtentan. Olerkirako gaia «Itsasnean haurrentzako behar dute».

ERKAINA.

13

ALDIZKARIAK

KARMEL, 1982ko lehen hiruhilebetekoa, 165. zenbakia, 150 pta.

Eibarko karmeldarrek hortxe segitzen dute hiruhilebetekoa beren aldizkaria kaleratuz. Komeni da aipatzea—besterik ez bada ere—bere arduradumen izenak. Zuzendari gisa, B. Etxebarria eta K. Zubizarreta ageri dira. Idazle bezala, oso euskaltzale ezagunen

CHATARRA, 1982ko maiatz, 1. zenbakia, 150 pta.

«Revista mensual de complot y revancha» dio aldizkari honen azpittulua, eta egia esan ez dugu horrekin. Horrelako izen sujeritakor bat atzera utzi eta azkenik aldizkariari begiratu egiten badiogu, honakoa egiten aurretikokoa. Alde batetik, musika pis-ka bat, Madrilgo Uhin Berria bat, gaitzat hartuz. Ondoren, etxebizitzetako okupatzailei buruzko beste artikulua. Dena izugarritzeko presentzia berriarekin beste artistak. Dena izugarritzeko presentzia berriarekin beste artistak. Dena izugarritzeko presentzia berriarekin beste artistak.

**TORIBIO ALTZAGA
ETA FELIPE ARRESE-
BEITIA SARIAK.**— Biz-

kaiko Aurrezki Kutxak, Euskaltzaindiarekin batera, urteoro antolatzen ditu bi sari, eta aurtengo antzerki-zaie txanda. 300.000 pezetan bananuko dira sari bakoitzeko epea Urriaren lehen amaituko da, eta Biltzailearen 238. Olerkilanek behar du gutxienez ere. Erabaziko da.

hiztegia

Gatxek = Gaude
Gibeletik = Atzetik
Giltzarri = Oinarritzko harria edo kontzeptua
Hein = Neurri
Hits = Triste, goibel
Jalgi = Atera, irten
Lakar = Adarretako gogortasuna

Langa = Zutabe lodia
Nasai = Erruz
Ospe = Fama; renommée
Parada = Aukera, oportunitate
Porrot egin = Desegin
Xahutu = Garbitu
Xedera = Xoriak harrapatzeko soka

Desafio baten esannahia

LEMOIZ APURTU BAIETZ!

Azkeneko egunetan lagun zahar asko ikusteko parada izan dut: haien arteko batzuek ez zuten inoiz borrokatzeko morala galdu; besteak, berriz, nahiko txokoratu eta etsituak aurkitzen ziren. Halere, Lemoizen aurka orain egin daitekeen edo egiten ari denari buruz baikorrak eta sutsuak ikusi ditut.

Eta, oro har, Lemoiz gure erresistentziaren giltzarria bihurtzen ari dela badirudi. Baieztapen hau bi alor desberdinei dagokie: ETAk daraman borrokari eta herri mogimenduen berpizkundeari. Noski, bi alor hauk ez dira guziz diferente eta urrunak: elkar lotzen dira, langarik gabekoa da biek partekatzen duten eremua, baina biak ere ez dira guziz berdinak, eta ideia oso kontrarioak aurki daitezke giza zabalera honetako muturretan.

Balio du, beraz, banan bana ikertzeak.

Duda gaberik, ETAk daraman le-roak ederki erabiltzen ditu etsaiaren ahuleziak eta kontradikzioak. Alde batetik, Lemoizko Zentrala inposatzeko biolentzia eta manipulazioa dira, Iberduerok eta estatuak dituzten arteak; erreferenduna eta biztanleei galdeketa errefusatu, antinuklearrak zigortzean, manifestatzeko esku-bidea ukatzean, herriaren baitan sortu dituzten sendimenduek ETAREN borroka justifikatzen dute. Askok Lemoiz bortxaz inposatu nahi digutela ongi daki, eta askotxok bortxaren aurkako bortxa dela argudio bakarra onartzen du.

Harmetan ere, ETAk zuzendu du tiroa. Ez zen erraza langileen heriotzak onarraraztea, baina zuzendarienak bost axola zaizkiela zapalduak bizi direnei aski nabaria da: jendeen esamesak eta erantzunak hor dira, esozein soziologok jaso ditzakeen moduz. Eta heriotza hauek ba dute benetazko eragina lanak geldiarazteko. Bide baketsu eta legalen bidez

ezer lortu ez dutenek atera duten ikasgaia ETAREN aldekoa da. Transformadore eta dorreen kontrako leherketak, gainera, ez dira soilki Iberduerorentzako leherketak, gainera, ez dira soilki Iberduerorentzako diru galerak: haien bigilantziak polizia in-mobilizatzen du eta, era berean, berezigabeko errepresioaren eremua zabaltzen du.

Estatuak ongi ulertu du desafio honen esannahia: ETAREN ospe militarra helburu honen lortzean datza. Lemoiz martxan ezartzea ezinezkoa bihurtzen bada, Gobernuaren amore-mateak ETA etsai egikorra eta menderagaitza dela adieraziko du. Horregaitik «cuestión de estado» dela aldarrikatu dute, eta, eguzkia nora zapiak hara, gure gobernotxoak gauza bera oihukatu du, kapital eta estatuaren lekuko defendatzaile sineskorra dela frogatu nahiaz. Baietz, helburu hau lortu egin duela esan behar zaio Gairakoetxeari, kontsola dadila.

ETArentzat gauza bera dela esatea zilegi dela uste dut. Gure Joseba torturazaleak ETA hartz gaineko arkakusoa dela esaten duenean, arrazoina duke gauza batzuei buruz: tortura, demagun. Torturatzen ari dela denek dakigu; lehenik ukatzen zen, gero inork ez zuen «konstanzia forogatu»; orain, tames, PNV delakoak sospetxosoen kontrako tortura praktika normala (Joseba, Joseba, otoi...) dela esaten digu. Horren egia latza-ren aurka, es soilki ETA, baizik eta beste gainerakoak ere bai, hartzaren gaineko arkakusoak baino ezindua-goak aurkitzen gara, eta gure ukabil hertsia urratzen dira komisarietako murru lakarren kontra, barneko sofrimenduak deus ere arindu gaberik...

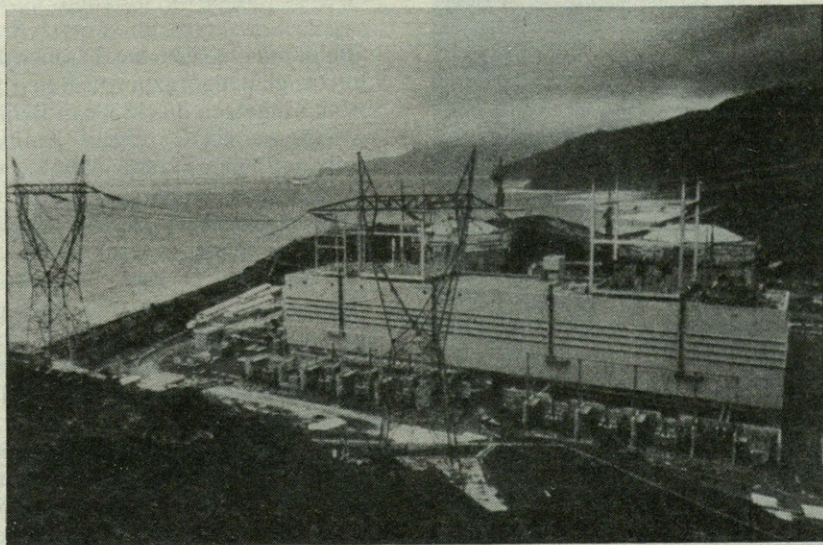
Gauza askotan, ezina nabaria da: ETAk egindako desafio asko galdu dira, eta Espainian burges demokrazia bortitza bermatu da, KASen puntuak negoziatzeak bihurturik. Baina Lemoiz beste gauza bat da: Lemoiz kapitalak sortu nahi duen gizarte zentralizatu, normalizatu eta kontrolatuaren sinboloa da; diruz, polizi-az, propagandaz, sobera inbertitu dute. Atzera egiteak Dabidek Goliat garaitu dezakeela esan nahi du, eta honek sistemaren sinesgarritasuna erroto ahulduko du.

Eta ETAk, aurreneko apustuak galduz gero, ezin dezake oraingoa ere xahutu. Lemoizen ahuleziak, herriaren sostengua, etsaien hutsegiteak, ederki ditu baliatuko gelditzea edo apurtzea lortzeko. Bere sinesgarritasuna ere gatazka honetan neurtzen da. Horregatik, beharbada, ETAK Euskadiren historian izan duen eraginararen segida jokatzen ari da orain.

Abiada honetan, Herri Batasunak hartutako protagonismoa politika ona eta ulerkorra da: Bilbon konbokatutako manifestapena, Lemoizen aurka izaki, HBk daraman hausturako eta erresistentziarako politikan sartzen da zuzenki. Hego Euskadin bizi den honenbeste amorratutak ezin dezake egun guziz bere borronte iraultzailea agertu: gizarte eta polizia kontrolak oso astunak direla ongi dakigu. Nohizbehinka, ezinak eta amorrutak zapart egiten dute, gertaera edo parada oso berezietan: Arregi hil zutenean, edo Telesforo Monzonen urteurrenean, adibidez. Baina borrokariak biltzeko elkarkomunikazio esankor eta zentzubateko bat behar da. Orain urte batzuek, abertzale-

«hartz gaineo arkakusoen» arazoak badauka hemen bere munta propioa, etsipenezko borroka hitsak eta deprimenteak gertatzen direlako, eta problemak zuzenki ikutuak ez direnak biltzeko desegokiak bihurtzen dira.

Lemoizen aurkako borroka, agian, borrokalari eta amorratu desberdin barreiatuak biltzeko komunikazio tresna eta zimendu egokia bihurtu liteke. Hemen, sistemari irabaztea posible da, eta garaipenaren posibleak ematen digu iluntasun handiaren pean behar dugun itxaropenerako izpia: puntu honetan finkaturik, gure palankak jaso lezake iraultzaren etorkizuna.

tasuna zen, nolabait, oposizioan zirenak elkar identifikatzen zituen komunikazio eta identifikazio tresna.

Gero, horrenbeste abertzale eta abertzale ezberdin ageriz gero, beste zimendu posible batzuek ageri dira: errepresioaren kontrako (eta han hedatu zen «joan daitezenaren» kanpainen efikazia), eta presoaren aldekoa (Gestoren urrezko garaian), batez ere.

Baina egoeraren bilakabideak, errepresioaren egia astuna ukatu edo arindu gaberik, marjinatu ditu Gestorak eta haien kideak. Beharbada,

Horretaz oharturik, HBk Lemoizen kontrako herri protagonismoa hartu nahi izan du. ETak daraman borroka militarrekin uztartuz, buztarri ederra.

Halere, nuklearraren aurkako borroka ez da soilik Lemoizen kontrako. Borroka honek beste esannahi asko du bere baitan. Gizarte zentralizatu eta hiperkontrolatu baten ukatzea da, eta, era berean, estatutik gabeko giza komunitate garden eta txikien baieztapena. Energia etengabeki irensten duen bizimoduari muzin egiten dio, teknika goxoak erabiliz natura begiratzen duen produktiomolde bizikorrak bat defendatzeko. Ejerzitoak baliatzen duen teknologia nuklearra arbuaitzen du, eta era berean edozein militarismoren kondena egiten du,

desarma eta bakezaletasuna giza-makumeen etorkizuna direla aldarrikatzeko.

Hots, antinuklearrak gizarte kontzepzio oso bat daukate, eta heren errefusa orokorra ere bada, proiektu iraultzaile bat suposatzen duelarik. Proiektu honetan, kapitalismo eta saskomunismoaren produktibismoa arbuaitzen da, estatua eta gizonen gaineo besteen kontrola kondentatzen dira, hala nola edozein militarismo. ETak eta Herri Batasunak daramaten borrokan, proiektu honi dagokion puntu batzuek iluntasunean gelditzen dira: Euskal Estatuaren defendatzen da, Estatu honen jiteak sobera argitu gaberik: produktibismoa nagusi, eta nazionalismoa sartuta, orain Lemoizen aurka diren batzuek industria nuklear nazional baten alde egon litezke, industria honen bidez independentzia energetikoa eta gaintasun militarra lortuko balira... ETak eta Herri Batasunak argitu beharko lituzkete beren planteamoldeak, antinuklear proiektu orokorrak eta haien politikak dituzten elkar puntuak taktikoak soilik ala benetan betirakoiak diren jakin dezagun.

Baina, bitartean, borroka politiko-militarraren protagonismoak antinuklearraren eremua biziki ximurtu du. Lemoizen kontrako zuzenki joaten ez diren beste eginkizunak oso baztertuak, oso txokoratuak, gelditu dira. Produktzio eta kontsumorako elkarteak, auzo eta lantegietan autogestioa, burua eta gorputza egundarik askatzeko saiakerak, protagonismo eta zabalkunde gabeko eginkizunak dira. Ongi egin dute, beraz, Komite Antinuklearrak desafioa jositzen, eta Herri Batasunaren alternatibaren ondoan berea ezartzen, kritikaririk doakion lekuarekin.

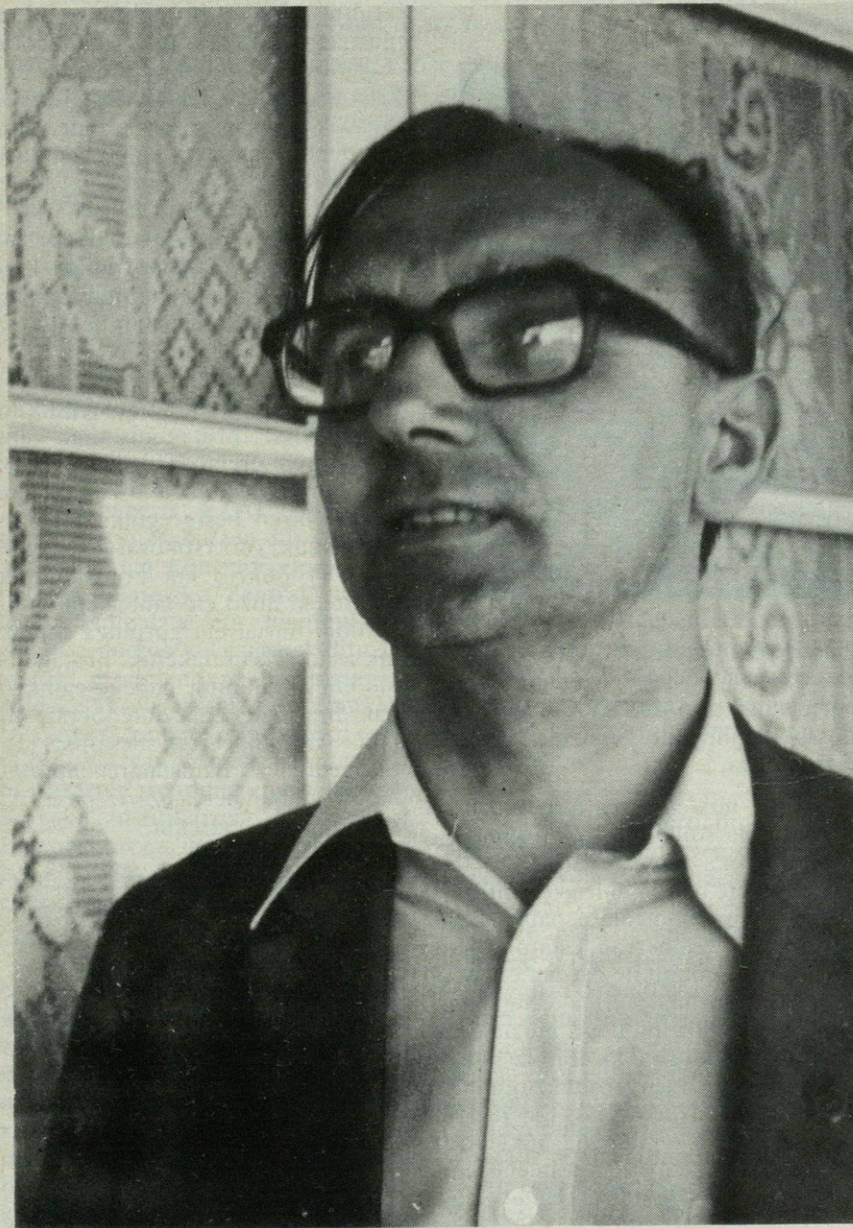
Proiektu osoa zabaltzen bada, Lemoizen aurkako borroka herri mugimenduen berpizkunde izan liteke.

Bitartean, Estatuak ukatutako eskubideen aurka, eskuz esku ibiliko gara borrokan. Antinuklear proiektu orokorra eta Herri Batasunaren arteko kontradikzioak ezantagonistak eta konpongarriak direla sinestu behar da oraindik ere.

BELTZA

Walter Luyten senatorearekin «KORRIKA»n FLANDRIA: SALBATU DEN HERRI BAT

Gure artean izan berri dugu Walter Luyten, Flandriar senatorea, Volksuni alderdikoa. Euskaldunokin batera KORRIKA egiteko asmoz etorria zen. Donostian aurkitu dugu, txaketa azpian «Bai Fuskarari» Kamiseta erakutsiz. «Itxaropen adierazpen bat bezala natorkizue: zapaldua dagoen hizkuntza batek lor dezakeela bere homogeneotasuna».

FLANDRIERA: BEHIEN HIZKUNTZA

Beljikan bizi den herri honen hizkuntza, gehiengo aspiratu baten historiak mugatzen du. 1830ean Belgikako estatua sortu zenean frantsesa egin zuten hizkuntz ofizial bakarr eskolan, administralgoan,... «Hitz bat ere ulertu gabe heriotzera kondenatutako jendea izan da».

Irakaskuntzan nabari zen, beti gertatu izan ohi den bezala, nabarmenik zapalketa. «Eskolan sartu eta gure mintzairan maisuak entzuten zuen lehenengoari, maisuak estatua ttiki bat ematen zion: BEHI BAT. Hitz egiozu behiari, bera bezala mintzo zara-eta». Hemen era erabili izan da holako zerbait. Orain urte pare bat esaten zidan Urepeleko neska batek berak ezagutu duela «antibasque» izeneko koillare bat euskaraz aritzeagatik zintzilakitea.

Egoera horrek eragin zuen flaman-darren mugimendu haundiago bat, batez ere kontutan izanik estatuko biztanlegoaren gehiengoa osatzen zutela. Protesta areagotu egin zen lehen gerla mundialaren ondoren, eta unibertsitate baten eskaerak indar hartu zuen. «Gure hizkuntzak bere elite kulturala behar zuen. Dena dela, kontrakorik ere ez zitzaigun falta. Hala esan zuen, adibidez, Mercier kardinalak, izpirituaren aurkako krimen bat zela holako hizkuntza bat unibertsitatean sartzea. Hala ere lehenengoz Gantes-en lortu zen unibertsitate bat flaman-deratzea».

Geroztik, 30eko hamarkadatik au-

rrera, aurrerapen haundia egin du flamanderak. Eta Belgika hizkuntza aldetik bi zatitan banatzea etorri da frantsez mintzo direnak batetik eta flamanderaz ari direnak bestetik.

BRUSELEK NORA JOKO OTE?

Une honetan, frantsesa ez da ofiziala Flandrian. Eta edozein titulok, eman duten hizkuntzako eskualdeetan bakarrik balio du. Maisua bazara, beraz, baina zure karrera frantsez egin, Flandriako lurretan zer egirik ez duzu.

Hiru unibertsitatetan gai guztiak flamanderaz ematen dira. Irakaskuntza osoa flamanderaz dago. Eta bi telebista kanale dituzte, osoki beren hizkuntzan. Ez dute hemengo antzarik!

Istiluak, ordea, Belgikako hiriburuan daude: Brusel edo Bruxelles. Flamantarren eritzian beren lurraldean egonik, bi hizkuntzak ametzten ditu. Hor, gizartearen goi mailak frantsesez ari dira eta behekoak flamanderaz.

«Begira, bai sozialista eta bai demokristauak unitarista amorratuak izan dira beti, eta burjesak ere bai. Bruselgo mentalitatea hori izan da. Orain, Flandria sendotzen ari da, potentzi ekonomiko haundiagoa dugu, eta bruseldarrak badakizu, dirua nora... bruseldarrak hara».

Bruselgo biztanlegoaren gehien-goak frantsesez hitz egiten du, baina %50-60k ulertzen du flamanderaz. Dena dela, politika arloan ez dira portzentai horiek horrela agertzen. «Ikus dezakezu, konparazio batera, nekazari flamandar bat bere botoa alderdi frankofonoari ematen. Hala ere, harrigarriago da euskaldunoi gertatzen zaizuen: zenbat jende ematen dion PNVri edo HBri bere botoa Bilbon eta zenbatek dakiten euskaraz edo ikasten saiatzen diren».

ABERTZALETASUNA ETA MODERAZIOA

Nazioari dagozkion eskabideetan oso gogor agertzen badira ere, sozial

edo politiko kutsuko arazoetan askoz ere moderatuagoak dira. «Sozialistak eta demokristauak gogor lehiatu dira estatuaren batasunaren alde. Zergatik? Elkarri kontra egin ahal izateko beharrezkoa zutelako, ahalik eta botorik gehiena lortzea alegia. «Gure alderdiak bien artean jokatu nahi du, gizarte pluralista batean». Eta ondoren oso garbi utzi nahi izan ditu Walter Luyten-ek hitzok: «Behin batez Monzoni ere esan nion: Zuen mugimendua eta gurea azken finean gauza bera dira, Herri Batasuna-Volksuni dira».

Oinarriz federalista bezala agertu digu bere burua. Herri bakoitzari bere nortasuna errespetatu dakiola eta guztiek elkarri lagundu.

Hala ere, valioiek beti agertzen duten inperialismoak independentziaza-leak ugaritzen ari omen ditu. «Maternich ministrari famatuak, Napoleon erori ondoren hainbesteko garrantzia izan zuenak, hala esan ohi zuen: «italianoek kantatu egiten dute, frantsesek hitz egin, eta flamandarrek marruaz egiten dute» Animalien pareko garelako alegia. Idiotak garelako? Bainan guk idiotak izateko eskubidea dugu eta marruaz egitekoa!».

HOLANDA: LEHENGUSU INTERESATUA

Flandrian egiten den hizkuntza eta Holandakoa, gauza bera dira: nederlandera. Oso garbi dago horrek bere eragina izan duela flandriarrek beren kultura hain ongi babestu ahal izan dezaten. Irratiek, telebistak,... ez dute mugarik,... bateko literatur produzioa bestera...

Hala ere Walter Luyten ez zaigu oso pozik agertu. «Holandako estatuaren mentalitatea komertzialista da. Afrikan, Ameriketara,... askapen mugimenduak bultzatzen dituzte. Baina gero inguruan tokatzen zaizanean, estatistak dira, negoziatu eta komertzializatzea gustatzen zaie. Gogoratu nola bialdu zizkien ETako lau haiek Amsterdamgo gobernuak Madrillgoari».

Flamandarren eta holandesen arteko harremanak baino hobeak ikusi ditu senadore honek Euskal Herriaren Ipar eta Hego aldean artekoak.

«Guk bestalde ez genuke sekula ametituko holandarrek euskaldunekin egin zutena. Belgikan ere hasi ziren estradi-zioetaz hitz egiten. Han ibili ginen gu gora eta behera, telebistan «Punto y Hora»ren argazkiak, Arregi torturatu eta hilarenak, azaltzen eta esplikatzten, Parlamentuan istilua sortzen,...»

SEASKA-RENTZAT MILIOI BAT

«Nere helburua, halabaina, garbi daukat Holandarekin federazio batera iristea. Lehenengo pausoa ematen ari da: Belgika desintegratzen ari da. Eta horrek berak garbituko du Brusel hiriburuarekin dugun arazoa». Frantsez ez oso akademiko batean mintzo zaigu, gutxitxo praktikatuaren ondorioa noski.

Hala ere, oraindik Holandako nekazari batek errezago egiten omen du nederlandera flamandar batek baino. Baina ari omen da zuzentzen. Alajainkoa! Gure herriko zenbait euskaltzain ez du entzun. Lekutan gaude...

«Ez ezazula pentsa, hala ere, borroka lasaia izan denik. Gure hizkuntza mesprexatzen zutenei errespetoa sartu behar izan diegu. Joan Brusel-go dena haundi batera, eta karrotxoak erostetaz ongi beteta, kajara joan eta flamanderaz hasi. Ez duzula gure hizkuntza nahi? Orduan gure dirurik ere ez duzu nahiko. Guk beren lurraldeetan frantsesez hitz egin behar badugu, haiek gurean gure hizkuntzan egin dezatela. Eta flamandarren «Marruarik» entzun nahi ez badute, gure diruaren usainik ere ez dute sentituko».

Badakite, dena dela, flandriarrek, berak baino okerrago egotea zer den. Eta horregatik daukate eratua elkarte bat. «Flandriatik Ikastolarentzat» deitua. Elkarte horrek urteko hainbesteko bat kotizatzen duten bazkideak dauzka, eta urtero antolatzen du jaialdi bat, bi herrietako partaideekin. Diru guzti hori Iparraldeko ikastolei bidaltzen zaie. «Iragan urtean 1.000.000 pezeta bidaltzea lortu genuen. Badakizu... bion artean zapaltzailearen hizkuntzan elkar ulertzen dugu...»

ESKUSARTZEAREN KONTRAKO KOTXE BUZTANA PASATZEAN...

... irakurri genuen LKI alderdi trostkistak argitaratzen duen «Zutik!» aldizkarian. Eta gu harriturik. Joño! Esku sartzearen aurkako manifestaldiren bat, feministek-edo antolatua, bale. Baina hor kotxe buztan batek zer pinta zezakeen?

Berriaren lehen parrafoan zertxobait gehiago argitzen zitzaigun. «Yankeen eskusartze aurkako kotxe buztana heldu zen Euskal Hegoaldera». Ostras!: bazetorkigula Euskal Herrira kotxe buztan gaztigatzaile hori.

«Caravana de coches contra la intervención americana» horren itzulpena dexente erotikoa atera zaik, e troski?

OSKORRI ETA BEREN DISKA «ADOLFO KATTALINA»

Horrela zioen, bai, «Deia» egunkariak KORRIKA Donostiara iritsi bezperan. «Recital de Oskorri, mañana en la plaza de la Trinidad. Presentarán su último disco «ADOLFO KATTALINA».

Ongi dago kazetariak bere presa guztian Oskorrikoek bialdutako papera oso osorik errepikatzea. Baina «Adolfo...».

Jakina, artikulua osoan ezta behin ere ez zen aipatzen antolatzaileak AEK eta KORRIKA zirela. Ahaztu gizajoei, noski.

Eta asteartekoa? Ikusi al zenuten KORRIKari emandako espazioa? Ondoan «Nafarroako ikastolen eguna» askoz ere zabalago. «Se reunieron 4.000 ikasles» zioen. Donostian gutxiago, jakina. Eta hurrengo orrialdean, askoz ere zabalago Donostiako Udalak moskitoen aurkako kanpaina bati ekin behar diola.

Ibili al zineten korrika? Ba Donostiako moskitoen baino arreta gutxiago merezi duzue, eta ezta argazki bat ere. AI, DEIA, DEIA!

ARGIA-REKIN SAHARARA

Tolosako «Bide Berriak» taldeak bidaia bat eratu du Sahara-Hoggar-era, lehen beste bat Nairobia eta berdin Austriara. Bidaia horiek autobusez egin ohi dituzte eta ahal denik eta modu merkeenean.

«Bide Berriak» taldekoek eskaintza bat egin digute. ARGIArekin zozketa bat egin dezagula laguntzaileen artean eta batentzat lekua gordeko dutela. Azaroaren 12tik abenduaren 12ra izango den bidai egin dezan.

Hona hemen gure deia. ARGIAkook Azaroaren 12an zozkatuko dugu bidaia hori gure laguntzaileen artean. Nork har dezake parte?

1.- 10.000 pezeta utzi edo oraindik ere uzten dizkiguten guztiak.

2.- Harpidedun berriak egiten dituztenak. Egindako berri bakoitzeko, egiten duenak posibilitate bat. Horretarako, berriaren txartelean «ehiztariaren» izena jarri.

Datorren astean xehetasun gehiago.

URRUNDU ERRENTERTIK

Gure betiko ohiturarekin puskatzuz, aste honetan textu bat bakarrik ekarri dizuegu. Cambio 16»tik jasoa dago eta badakizue zein fatxa den aldizkari hori. Bere tituloa «Rentería, Belfast txiki» da eta egilea Xabier Domingo:

«Hay disposiciones proféticas. Por eso, sin duda, Herri Batasuna y sus partidarios han vuelto hoy al primitivo nombre del lugar, y a Rentería, su fortaleza, le llaman Orereta. La ciudad de hecho, tiene tres nombres y tres lenguajes: Rentería, en emigrante; Errendería, en PNV, y Orereta, en HB. Triple identidad, bien simbólica de su esquizofrenia.

Según la oposición, las cacicadas abundan, especialmente en el dominio del empleo comunitario, pero eso no es privativo de Rentería ni de HB. Los puestos de trabajo son dados con preferencia a simpatizantes de la causa, y si hablan euskera, tanto mejor. Lo malo es que la mayoría de los tres mil y pico de parados de la ciudad son emigrantes. A pesar de lo cual, el proceso de euskarización es prácticamente nulo entre los adultos. Unas clases de vasco que habían sido organizadas fueron abandonadas por falta de asistencia. (...).

Cuando se producen matrimonios intercomunitarios, el emigrante, sea hombre o mujer, adopta rápidamente el abertzalismo del cónyuge y sale de su «ghetto» para trasladarse al otro. (...).

El día denso, en Rentería, es el que celebra pleno municipal. De los seis concejales de HB, solamente tres hablan euskera. Lo utilizan y hay que emplear un traductor para que los otros los entiendan. El traductor trasladada al euskera lo que se dice en castellano, que conocen perfectamente bien. Cuando la tensión sube y se llega a las palabras mayores, lo que ocurre normalmente, el euskera es abandonado y los «hijos de p...» surgen en gallardo y altisonante español.

En estos plenos, generalmente, el PSOE se queda solo con el concejal del PC. Surgen entonces las empecaciones segregacionistas: «Vosotros los socialistas sois españoles y nosotros vascos, así que callaros».

El Ayuntamiento debe ya 73 millones a Iberduero. Es otra forma de poner bombas.

En las pasadas Navidades, HB presentó una moción solicitando una especie de pensión vitalicia, pagada por el Ayuntamiento, para los etarras encarcelados. El PSOE votó en contra. El tono subió fuertemente y un concejal de HB dijo a otro socialista: «A ti te vamos a hacer muy pronto un traje de madera». El HB que profirió la amenaza es un emigrante gallego. En cuanto a los concejales del PSOE, dos de ellos son vascos de cuatro y cinco apellidos y hablan euskera. (...).

Este y otro grito se oyen con frecuencia en las constantes asambleas antinucleares que se celebran en la ciudad, en la que es raro el día en que no se convocan varias reuniones. Se vive un constante proceso asambleario: comisiones de parados, antinucleares, ecologistas y hasta gastronómico-políticas. Dicen que los asambleístas son siempre los mismos, que se cambian la pegatina. Unos 60 ó 70 activistas manejan ese asambleísmo y, entre ellos, un curioso personaje recién llegado de Madrid, perteneciente al PLO y no se sabe bien si ex-seminarista o ex-cura. «Nos gustaría saber quién lo financió a ése», murmuran algunos. (...).

Hoy en día no entra en Rentería nadie con uniforme y sólo existe una leve presencia policial civil, en forma de patrullas o de «infiltrados» que se juegan el pellejo. (...).

En Rentería se viven dos tipos de guerra. El atentado terrorista de ETA

militar, aislado, y la guerra revolucionaria diaria.

En Rentería, los grupos revolucionarios tienen sus propias «fábricas de armas para la lucha urbana. Los depósitos son importantes, a juzgar por la imponente cantidad de proyectiles explosivos que cae sobre la policía cuando se producen batallas. Existe, incluso, un tipo de granada que sólo se usa en Rentería. Es una granada de amonal, llamada «mandarina» por su tamaño y aspecto y por estar recubierta de cinta aislante de color mandarina. Esta es una granada únicamente deflagrante y sin la peligrosidad de otra granada de fragmentación producida y utilizada por ETA, que reproducimos en fotografía.

El arma más socorrida es, sin embargo, el cóctel «molotov» fabricado en gran escala en algún lugar de la ciudad. La originalidad, en este caso, consiste en la forma de proyectario contra las fuerzas y con escalofriante violencia: la goma de un neumático cortada, con las respectivas puntas atadas a uno y otro lado de la baca montada en un automóvil, sirven de tirador. (...).

«Los más duros partidarios de ETA militar, en Rentería, son de Trujillo», nos indicó, para explicar con energía la colaboración de un sector de emigrantes con los etarras, una fuente policial. Curiosamente una proporción importante de policías, y guardias civiles, destinados en Guipúzcoa, también son «de Trujillo». (...).

El alcoholismo y la droga, con sus consecuencias y secuelas, y son los problemas más acusados entre los jóvenes. No es raro encontrar jeringuillas usadas en el descampado de la antigua fábrica de mantas».

Orain badakizue zer den Errenterria; barka, Orereta.

herriko plaza

FUTBOLA, KIROLA??

NOLA?

NOLA?

Aspaldian kezkatu (bildurturik egia esan da) naukan gai batetaz zer-bait idatzi nahi nuke... orain dela hilabete pare bat Belaguako mendieta-tik nentorrela, autobuseko irratia futbol madarikatu horretaz hitz egiten ari zela; IRUÑA iritsi eta milaka kotxe bide bazterretan ikusteak sortu zizkidan kezka dira batzuk, besteak berriz oraingo burutapenak.

Txikitan, jende gehiena bezalaxe, futbolzalea nintzen, aukera nuen guztietan baloiari ostikoa emateko prest zegoen hoietako bat, Tolosako Bera-zubi futbol zelaian milaka ordu pasatutako (bertako baten laguna bainintzen), baina eskerrak, eskerrak futbolari ona izatera inoiz ez nintzen iritsi, ez eta erdi ipurdikoa izatera ere... ezer gehiago esan baino lehen eta zuek asmatu aurretik futbol etsai bezala azalduko naiz...

Hau idazterakoan liga bukatu berria eta mundialak hasi gabeak daude, PASABERRIAK eta DATOZ-KIGUNAK beraz.

FUTBOLA ETA HEZKUNTZA

Orain bi urte... agian hiru ere bete-ko dira laister, klaseak ematen nengo- en eskola batetan, jinasiako klaseak, ikaslegoaren gehiengo inguru-ko herri txikietako baserritarrek osatzen zuten, baina beste eskoletako historioa ere berdina da. **Astelehena, guztion eromena**, igandeko partiduak umeengan krixtoaren eragina zuen, nola ez? pertsona nagusiengan ere badu eta!, bezperako jugaden errepetizioak, han bazen: txuta, parada, zentroa, estirada, pasea eta bestelakoa.

Umeen ilusioak eta idoloak gerorako frakasoak, ..rubioa baldin bahaiz Idigoras, txikia eta bizkorra Lopez Ufarte, letxe txarrekoa Alonso, por-tero ona bahaiz Arkonada e.a. e.a.

Gaur egun milaka ume futbole- hasten dira, jolasten dabilta. 200.000? Euskal Herrian, ba, horie- tatik lehen lau ekipoetara 80, 20 izango dira figura, eta hauetatik ido- lo izatera 5 iritsiko dira, bien bitar- tean beste guztiak bidean galdu, utzi, ahaztu eta mila arrazoiengatik futbo- lari ona izateko asmoetan geldituko.

...eta KONTUZ!! pilota, korrika edo beste kirol batetan onak izan zi- tezkeen haurrek inguruko egoerari eta gerorako ilusioei begira futbolera joko dute.

Klase orduak, baloiaz konpoduak, ikasgeletatik kanpo gelditzen zitzaiz- kien orduak, ezin baloirik gabe pasa, jinasi klaseetan hala ere baloia ez ge- nuen ateratzen... baina ezin ezer egin!!

— batzuk ez dira korrika egiteko gauza, baloiaren atzetik ez bada!

— Batzuekin klasea eman ahal izateko, besteei baloia bota behar arazoa konpontzeko!

— ondo portatzearen ordaina, az- ken bost minutuetan baloiaz jolasten uztea!

Triste? —triste ez—, tristeegia.

Baloi medizinalak, dena konpon- tzen dutenak!

Garai hartan, REALA oraindik li- garik irabazi gabea zen... hortik atera kontuak!

FUTBOL ZELAI BARRUAN

Azken hamar urteetan eta inbita- zio bazuei «esker», bi aldiz sartu naiz futbol zelaietara, iaz SAN MAME- Sen REALA-ATLETIK ikustera, eta aurten ATOTXAN BILBAO ATLE- TIK-SANSE ikustera, Bilbon eki- poek jokatzen dutenean ohizko den bezala izugarrizko jendetza, eta Do- ñostian hogeita katu... berdin da... bie- tan ekipo euskaldunak, 40.000 ba- tean, 5.000 bestean, (Leku batzuetan

100.000 tipo) 22 jokalarik jokatzen. Nik jende artetik ez nuen ezer handi- rik ikusten, baina ingurukoek aldiz baloia beste muturrean zegoenean ere noiz irtetzen zen, noiz eskuarekin ikuitu eta detaile guztiak ikus zitza- keen, hala zirudien behintzat, eta bel- tzez jantzitakoa kaiolaz barruko 22ak eta kanpokoan gustoa nola bete jakin gabe. Igande goizetan auzoko partidua, arratsaldean irratia belarri ondoan erantsita, eta «kirol» zelaira, honela asteazken arte zertaz hitzegin izaten da, eta ostegunetik aurrera da- torren igandekoetaz ere bai... a! ki- nieletan mila milioi biltzen dira, 1.000.000.000, bai!!

Kirola Osasuna bada eta Futbola Kirola! Ondo gatzek!!

Konturatu gabe, munduko herririk sano eta osasungarrienean bizi gai- tuk!

Baliteke lehen baldintza betetzea baina bigarrena ez denez betetzen, gure hipotesiak porrot egingen dik... egia esan alderantziz gertatzea erre- zagoa da, jendea gaixotu dezakeela. Futbol partiduetan egonean dagoen edozein ikusle minutuko 120 taupa- dara iristea ez dela batere ona deri- tzot, tabakoa eta alkoholaz ere bada- go zer esanik. Nire iritziz FUTBOLA gizarte hau neurtzeko daukagun TERMOMETROETAKO bat da, bat besterik ez.

ETA AURTEN BERRIRO REALA TXAPELDUNA, ETA GU TXEPELDUNAK

Eta aurtan berrirori REALAK az- ken partiduan asko zeukan jokoa, egun hartan jokalariek izugarrizko RESPONSABILITATEA zeukaten, nork ahaz dezake egun hartan bizitu- tako poza?, eta partiduurreko kez- ka, ezin egona?

Zorionez, ondo atera zen, REA-

LAK irabazi zuen, guztion mesedera-ko. «FIESTA NACIONAL». Arrantzaleak urrutiko itsasoetan, artzainak mendi larreetan, hemendik kanpo bizi diren euskaldunen bihotzetan, espetxe ilunen bateko pasiloetan... nork ez zuen behetik gorako hotzikarik sentituko?, Biharamunean langileak pozik lantegietara, umeak eskolara, txikiagoak «futbolistaz» jantzita haurtzaindegietara... eta ondo atera ez balitz, REALAK galdu izan balu, «ZONA CATASTROFICA», Gipuzkoarrok zer sentituko ote genuen Bizkaitarrenaganako, auskalo, ez jakin, gauzak traszendentalak izatera iristen direnean, malo.

Nik ere aitortu behar dut, Realak, Bilbok, Osasunak, Alavesek, edo hemengo ekipoek irabazten dutenean zer edo zer sentitzen dudala, ez bait da kiröla bakarrik jokuan dagoena,... zerbait gehiago da...

Honek gaiaren tratamendu luze bat eskatuko luke.

Astelehen eta asteartetako egunkariek igandeko kirolen berri eman ohi dute, kirolen artean futbola nagusi, zer idatzirik badago, nork irakurri ere bai, jende gehienak erdera euskara baino hobeto ulertzen du beraz... asmakizuna ezin errezagoa. Betikoa, Orain ere badiagu ipurdian zuloa!, horixe baietz urte guztian zehar futbolari buruz, edozein egunkarietan euskaraz idatzi den guztia bi orrialdeetan sar daitekeena. ZORIONAK REAL, TXAPELDUNAK, BANAN BANAN, eta honelako ximplekeriak besterik ez.

BALOIAREN ATZETIK IBILTZEN DIRENEN INGU- RUAN MILOIAK NAGUSI

Futbolaren inguruan mugitzen diren milioietaz hitzegiteko bi hitz aski dira. Realak liga irabazitako gauean

etxe komertzialak laister hasi ziren txapelketa montatzen, WILLIANS beso azpiak usain goxoz igurtzitzeko SELEKZIOA nagusi zirudien,... txikitari amak esteetan pegatuko zitzaizkigulakoan debekatzen zigan txikleak jatea, baina orain nola ume bati Arkonadak jaten dituen txikleak debekatu... Nocilla, Bimbo, Coca-Cao e.a. luze batek, Maradonak Coca-Cola bateaz munduari irrifar eta deskajona arazi, momentu horiek Agfa argazki pelikuletan jasotzeko egokienak omen dira. Eta «El Corte Inglés»ek selekzioa jantzen duela eta guk beraiek bezalaxe jantzi nahi eta ezin, etxe inguruan, Corte Inglés bat izateko zoririk ez dugulako.

Bizkai aldeko Aurrezki Kutxa batek ere ideia genial bat izan du, Gran Enciclopedia del fútbol, 10 tomo eta Selektzioaren kamisetak bere bezeroentzat atera ditu. Donostiako ekipo-ko futbolzaleen pozak ez du nahi adina iraun, beraiekin kontatu gabe eta herri honetan erreferendun edo hauteskunde edo gehiengoaren hitza kontutan hartzen ez denez, lau bosten artean Alonsoren traspasoa egitea erabakitzen dute, (Nork pentsa orain 10 urte etxe azpian, kale erdian, orain baino kotxe gutxiago zebile-nean, gure etxe aurrean jokatzen zuen Periko hura hain urruti iritsiko zenik), ba begira zer gertatzen diren, eta López Ufarte gelditzera omen doa, agian joango da... eta pixkanaka kanteran ateratako harria urrutiko autopistak eraikitzeke balio dezakela ikasi beharko dugu, Maradonarengatik ordaindu dituzten 800 milioiak ere nunbaitetik atera beharko, aipaturiko autopistaren peajetik edo.

MUNDIALAK DATOZ... ETA KONTUZ IBILI GERO

Zuen inguruan, elkarteetan e.a. jaial-

di, hitzaldi edo antzeko eraketaren bat prestatzen ari bazarete edo pentsaturik baldin baduzue. KONTUZ!. TELEBISTAZ 39 partidu emango dira eta ondo ez baduzue kalkulatzeko, antolatzaileak eta parte hartzaileak bakarrik aurki zaitezke. (Orain arte partiduak zeuden azteazkenak izan dira herrian lasai ibiltzeko egunak).

MUNDIALA kulturala ere bade-nez, eskoletako ikasturtearen bukaera aurreratzeko asmotan ziren, hau da, umeak partidu guztiak ikusteko aukera izan dezaten oporrak lehenago ematea... azkenean ez da ezer gertatu, baina gerta daiteke, argi ibili, erne egon.

Azken berria: Aurten Udako Solstizioa ez da atzeratu eta MUNDIALETAKO finalaren egunean egingo, beti bezala SANJUANETAN egingo dugu, inork ez dezala Sanjuan sua beste egun batetan piztu, edo futbol partidua dagoelako piztu gabe utzi.

Eta bukatzeko FOROFITO erosi al duk? Ez dakik zer den?

Ba, kotxearen atzekaldeko kristalean (lehen lepoa astintzen zuten txakurrak ipintzen ziren, gero gantxilo egindako kojina, orain dela urte batzuz geroztik eguzkiloreak) eta gaur egun zintzilik jartzen den kamisetatxo duzu FOROFITO izenekoa. Hire etxe inguruan edo auzoan dau-den kotxeei begira izeaiek eta hogeitik batek (% 5ek) badarama, hi ere erosi beharrean haiz.

Iosu Iztueta

LANABES KAXKARRA DUGULA?

BADAKIGU, BAINA

**TRAKTORERIK EZ
DUGUN BITARTEAN
TRESNA APALEZ
LANDU BEHAR
SOROA**

*AHAL DEN BEZALA, EZ BETI
NAHIKO GENUKEEN BEZALA*

*BAINA LURRARI FRUITUAK
ATERATZEA BAIT DA KONTUA*

*ETA EZ LANEAN ARI DENARI
BEGIRA BERRIKETAN ARITZEA*

*DENON ARTEAN GOLDATU
BEHAR DUGU GURE SOROA*

*GUZTION LANAZ ZABALDUKO
DITUGU EUSKAL
KULTURAREN MUGA ESTUAK*

**ARGIA: EUSKALDUN
AURRERAZALEOK
INDARTU ETA
HOBETU
BEHAR
DUGUN
TRESNA BE-
HARREZKOA**

**IZAN ZAITEZ ZU ERE
ARGIAKO HARPIDEDUN**

**EGIN EZAZU ARGIAKO
HARPIDEDUN BERRI BAT**

Felipe Uriarterekin mendiz mendi

PIRINEOTARA, EDO ACONCAGUARA

Felipe Uriarte adiskideak bidali dizkigu ondorengo le-
rro hauek. Apirilean idatziak, ez dakigu zergatik baina
orain arte ez zaizkigu eskuetara heldu. Baina merezi du
proposatzen dizkigun ibilaldiak argitaratzea. Ez al dauka-
zu Piriniotatik bueltatxo bat emateko gogorik? Ala gehia-
go erakartzen zaitu Aconcaguak?

Uda honetan, berriro ere Pirineoei beren denbora eman-
go diet, eta hamabi astetarako zenbait asmo daukat pres-
taturik.

Hamabi aste horietan aterpeen arauera ez ibiltzea printzipio kontua da. Printzipio alua, egia esan, aste osoa motxila galant batez ibiltzera behartuko bait zaituzte. Lagun leialari horrentzako birao zerrenda ederra osatuko duzue noski. Halaz eta guztiz ere ezinezkoa izaten da gose izugarriari ihes egitea. Gau busti eta hotzen bat pasatzeko aukera izango dugula ere ezin esan gabe utzi.

Aste bakoitza Pirineoetako leku berezi bati emango genioke. Bainan inongo eragozpenik ez dago egitamuak aldatzeko, hala nahi eta adierazten baduzue. Posibilitate mugagabeetatik kanpora gelditzen diren bakarrak modako hondartzak, petanka eta mundiala dira.

Orain benetan, gure egitamuan ertzak, elurtegiak, lepoak, lakuak eta basoak bakarrik sartzen dira.

UDA BAT PIRINEOETAN?

Hona egun eta herrialdeen zerrenda:

- EKAINEAN:** 6tik 12ra: *Belagoa-Zuriza* 4 lagun
13tik 19ra: *Hecho* 4 lagun
27tik 3ra: *Telera-Jendanera* 2 lagun
- UZTAILEAN:** 4tik 10era: *Balaitous* 2 lagun
11tik 17ra: *Gavarnie* 2 lagun
18tik 24ra: *Vignemale* 2 lagun
25etik 31ra: *Marcadau-Ardiden* 4 lagun
- ABUZTUAN:** 1etik 7ra: *Neovielle* 2 lagun
8tik 14ra: *Espingo* 2 lagun
15etik 21era: *Espingo* 2 lagun
22etik 28ra: *Posets* 4 lagun
29tik 4ra: *Aneto* 2 lagun

Derrigorrezkoa da 82ko federatu txartela izatea eta Ga-

varnie, Vignemale, Marcadau eta Espingorako atzerrira irteteko segurua lortzea. Prezioak berriz, 5.500 pezeta lau laguneko astea eta 11.000 2 lagunekoa. Dirua berriz, Gipuzkoako Aurrezki Kutxa Probintzialaren 253.960.901 kontu korrontean sartu behar da. Dirua astebete aurretik sartu mesedez. Partaideen kontu gelditzen dira bidaira, bazkaria eta, agian, aterpetan gauaren bat. Bazkari eta materiale zerrendak prest dauzkat.

ETA ZER IRUDITZEN ZAIZUE ACONCAGUARA?

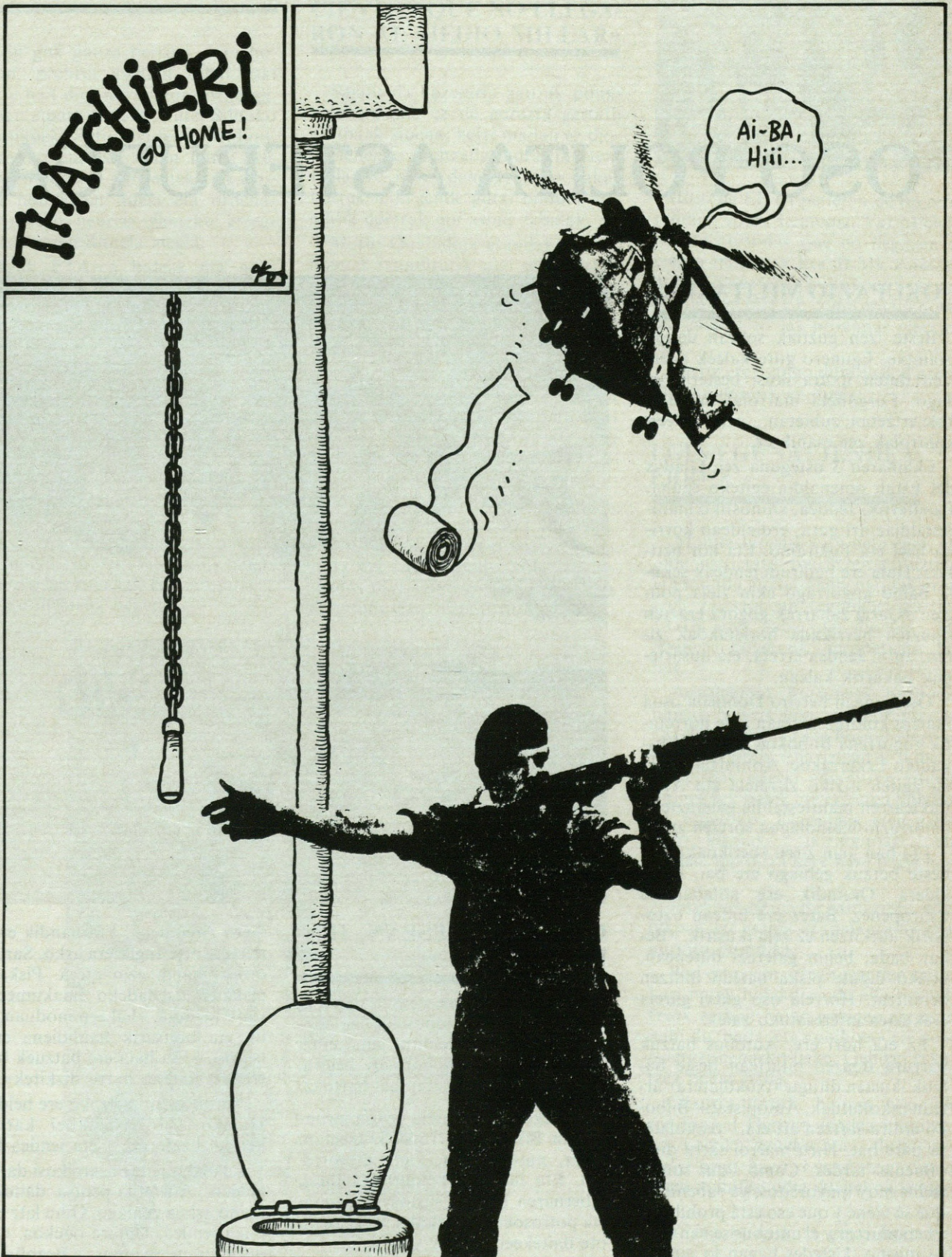
Aconcaguari buruzko informazioa ere bidaltzen dizuet. Badakizue Aconcagua Argentina eta Ameriketa osoko mendirik altuena dela. Ez duzue jakingo, ez eta nahi ere agian, ekialde-luzeran 70.^otara eta hego latitudean 32.^otara dagoela, Txile eta Argentinaren arteko mugan bertan. Argentinarrak zazpi milakoa dela diote, baina, azkeneko neurketek adierazten dutenez, 6.959 ditu. Hortaz, «ia zazpi milakoa» besterik ez da.

Dena den, mendi zoragarri honetara espedizio bat ari naiz prestatzen Txiletik gora. Goratasuna, hotzak eta haizea dira igoerak dituen zailtasunik gogorrenak. Dena ongi badabil, gure mendiaren iparraldera dauden tontorretako baten bat igotzen saiatuko gara: Cerro Cuerno, Güssfeldt, La Mano, etab., guztiak bost mila metrotakoak.

Irteera 82ko abenduaren 28an izango da. Bidaiak hila-bete iraunduko du eta 6 lagun bakarrik joan daitezke. Irailaren erdialderako taldeak osatua egon beharko luke. Prezioa 150enbat milakoa.

Errekaduren bat utzi nahi baduzue, dei 943-356602era. Hobe litzateke, ordea, kartaren bat bidaltzea.

Felipe URIARTE

OSO POLITA ASTEBURUA

OKUPAZIO MILITARRA

Beste izen guztiak sobran daude oraintxe. Egunero gure kaleek agertzen duten itxura ikusi besterik ez dago. Furgoneta marroiak nonahi, kale ertzetan, zubietan,... eta berdeen kontrolak zer esanik ez.

Ekainaren 3 osteguna zen Gladys del Estali omenaldia egiteko eguna. Ez alferrik. Jendea, Donostiko manifestaldiaz ari gara, erdialdean korrika hasi eta Egiaraino. Eta hor betiko. Hala ere badirudi jendeak sekula baino gogorrago ekin ziela poliziei. «Garai zaharrak gogora erazten dituzten harrikada horietakoak ziren, zu!». Jendea erreta, eta ausartek bakarrik kanean.

Ostegunean berriro Donostia osoa marroi kolorez. Bainan alde horretatik gogorrera Bilbokoa izan da. Euskadiko Ezkerrakoei Armintzan berea egiten utziko zitzaizela eta Antinuklearren manifestaldia galerazteak amorrazio haundiagoa sortzen zuen.

Eta han joan ziren «betikoak», eta beste batzuk gehiago ere bai, Bilbo aldera. Oraindik ere nolabaiteko itxaropenez. Batez ere bidean oztoporik aurkitzen ez zela ikusirik. «Behar bada, behin galerazi dutenean, utziko digute piska batean ibiltzen behintzat. Horrela oso gutxi garelara erakustea interesatuko zaie».

Ez eta hori ere. Autobus batzuk barrura doazen bitartean beste batzuk ikusten ditugu «txokolatera» artean eskoltatuak. Autopistatik Bilbo erdira sartzen ari eta... txokolatera pare bat. Hiru marroi sartu dira. «Buenas tardes. Como aquí somos todos muy mayorcitos, ya sabemos a qué se viene y que eso está prohibido. El conductor y el autobus se van ahora mismo. Ustedes hagan lo que les parezca». Jira eta alde egin behar.

CORTE INGLESEAN JENDEA LARRI

Beste zenbait autobusetakoak okerrago ibili dira. Gelditu, jaitsi erazi eta berrogei lagun hormari begira, noizean behin ostikoren bat hartuaz.

Ez zegoen panorama goxoa larunbatean Bilbon. Marroiak kotxeetan, oinez, autobusetan,... eta motorretan. Eta betikoa: beldurtiena ihesi, tabernaren batera, sustoa pasatzera, eta potrosoenak bueltaka, ea zer egin ote daitekeen.

Lehenengoz La Casillan. Eta ezin.

Gero Arenalean. Eta handik ere korrika, Corte Inglesera asko. Sartu bai ordea, baina ezin atera. Piskanaka piskanaka, edadeko emakumeei besotik helduta, ahal zen moduan, ahalik eta boltsarik haundiena erakutsiaz.... «Eta hala ere batzuek bizkarreko galantak hartu dizkitek».

Autobusean sartzeko ere beldurra. Halako autobusetakoei karnetak kendu dizkietela,... eta jendea larri.

Edadeko jende asko ikusi da Bilbo aldean. Aurretik pentsa daitekeena baino askoz gehiago. Oihu latz egiten duen jendea. Umoro onekoa. «Si les decimos que vamos a Begoña igual nos dejan...»

BEGOÑAN ERE ISTILUAK

Ezin guk gauza berririk esan horretan, prentsa guztian zabal aski agertu bait dira horko gora beherak. Bainan aipatu gabe ezin utzi Bilboko apezpikuek sortu diguten harridura. Bilera honetarako deian batez ere. ETaren bortxak gure arteko elkarbizitza hondatzen duela eta ordenazaintzaileen neurriz gaineko errealizazioak sortzen dituela alegia.

Elizak ETaren bideak eta nahi badu helburuak ere bai kritikatzeko normala da. Bainan justiziaren erdian egon nahi duenak balantzaren beste platera aipatu ez dezala... Zentrale nuklear baten inposaketa adibidez. Eta horren kontra bide zibilizatuetatik ezer egiteko posibilitaterik eza. Bilboko manifestatu nahia, eta ezina, testigu.

Behar bada zentrale horrek ezagutu dituen bortxaketen historia ez da gai polita izango pastoral bat egiteko. Edo torturak geldierazteko ditugun aukera zabalak. Edo kanta baten truke parlamentariak kartzeleratzea. Oso gai arlosteak benetan.

ARMINTZA: «VARIOS CIENTOS QUE NO LLEGARON AL MEDIO MILLAR»

Saiatu da kazetaria gauzak poliki uzten. Baina ez da gezurra gertatu «Zapa»k zioena, herri mailan ez diola lehengo bultzada hura ikusten. Hala ere, bide «demokratiko» bakar horrek hain jende gutxi bilduta ere, esaldi ederrak eta asmo zabalak.

Mario Onaindiak esandakoak behintzat txunditurik utzi gaitu. «Lemoniz es un monumento a la incomprensión y estupidez de los vascos». Gu ere errudun azkenean!

Segi bitartean erreferendum eske. Onez onean emango ez dutela jakinik. Onez onean ezin dela gelditu garbi geratu denean. Errezena hori bait da: dauden bideetatik ezin dela gelditu ezkutatzea eta geldierazi dutenei bizkar gainetik begiratzea.

Politena, ordea, astelehenekoa. Donostiako «Hoja del Lunes»-en. «Multitudinaria participación en la fiesta del Egin Eguna. Miles de vehículos particulares y varias docenas de autobuses...» Eta orrialde berean:

«Mitin de EE en petición de un referendun sobre Lemoniz. Varios cientos de personas que no llegaron al medio millar...» Eta JLMk zinatzen duen komentario politikoak: «se especula con que EE conocerá un notable avance en las proximas elecciones».

Berriz ere esango dute euskal prentsak kalitaterik ez duela!

EGIN EGUNA: JENDEA ERRUZ

Manifestapenik ezin dela egin, eta alde guztietatik puteatzen gaituztela, eta mundu guztiari subentzioak erortzen zaizkionean (egunkari guztiei) EGIN ezer gabe utzi dutela,... eta jendeak holakoak aprobetxatu behar.

Antolaketak hutsuneak bazituen, bainan batetik lakuaren zoragarriak «ez diat nere bizitzan Euskal Herrian haibesterainoko hariztegiarik ikusi!» eta giroak ederki gaingitzen zituen. Egingeok berek ere ez zuten holakorik esperoko. Txarangak eten gabe, herri kirolak,... txiringitoak... eta jendea, bakoitza bere kasa parte hartzen.

Jatekoak berehala ahitu ziren, edatekoak zer esanik ez (patxaranik ezin aurkitu inondik).

Beti estuasun artean bizi den egunkari batek holako jende pila bat biltzeak zerbait baino gehiago ere esan nahi du, bada, eta «goikoei» ere pentsaerazi beharko lieke. Gehiegi eskatzea behar bada.

Gezurra dirudi, bainan oraindik ere Euskal Herrian jendea mugitzea, korrika egiteko eta... dirua jartzeko prest dago. Legezkatzen duten lehen manifestaldia ikustekoa izango da.

A, eta ze euskara gutxi bazterretan!

Patxi ASTIAZARAN

HAURREN EUSKALDUNTZEA EDO... ZER DA HAU?

Benetan eskertzekoa da JESUS IJURKOREN inizatiba, nere zorionik beroena «IKASTOLETAN ERE ERDARAZ?» artikulua kaleratzeagatik.

Bazen garaia, zezena adarretatik harrapatzeko, behar genuen, zinez, eztabaidaren bidea urratzea. Ez da erraza, izan ere, arlo honetaz ezer idaztea, gehienetan, uste eta susmoen esparruan mogitzen bait gara.

Inork ez daki, jakin, nundik jo, edo jotzen badu, zuzen doan ala oker.

Lehenago metodologia eta planteiamenduak, gaingidurik gelditu zaizkigu, nahi ez badugu ere.

Zer egin ume erdaldun guzti hauek euskalduntzeko?

Ederki! Hor daude, bakar batzu, arazoa berplanteatu nahian... era berriak bultzatzeko asmotan, ikerlanez eta seriozki, behar den bezala.

Bainan gehiengoa, zertan gabilta?

Euskal Gobernuak egin zigun egitekoa! Liburu mardul apain hoiek ateratzea baino ez zitzairen okurritu, nun A, B, D eredu famatuen muina eta garapena azaltzen bait dira.

Askorentzat, ideia ona izan bazen ere, urrengo pausu baten zain gelditu ginen: hori praktikan jartzearena

hain zuzen, azterketa, kritika eta frogarri barne direlarik.

Zenbait irakasle, aitzitik, liburuok Bibliatzat harturik, programaketa eta ideia guztiak hitzez hitz «kalkatzeari» ekin zioten.

Gaur egun, ikastola eta eskola gehienetako programaketak, liburu hoietatik aterata daude, zati on baten bederen.

Toki batzutan, premiaren gorritasunez beharturik, berrikuntza eta aldaketa frango ezarri dituzte, liburuon arauera.

Egun, kurtso bat igaro denean, hasierako itxaropena, kezka beldurgarria bihurtu da, eta etsipen edo haserre izpiak ere laister agertuko dira, nik uste.

Liburuetan proposatzen dena, gauza interesgarria dela argi dago, bainan, nork esango digu bide hori zuzena den ala ez? Nola jakin, aldagai hau edo bestearen eragina nolakoa izan den?

Eta guzti hori egitea, ene bada, ez da hain zaila! Zer egin? Nola?

Lehendabizi, EXPERIENTZIA PILOTO batzu izendatzea, sortzea. Ondoren, esperientzia hoiek ORDAINDU eta KONTROLATZEA.

Ez al dauka Euskal Gobernuak

hori egiteko kapazidaderik? Eta asmorik?

Kapazidaderik duen ala ez, ezin igerri, bainan asmorik ere ez dugu ikusten, hori txarrena!

Aspaldion, hain zuzen, zenbait esperientzia berri sortu ziren, eskola-ikastoletan, haurren euskalduntzeaz gauza garbirik atera nahian.

Zer gertatu da hoiekin? Ba...antza, Gobernuaren liburuak egiteko, oinarritzat hartu zirenak ere, pikutara joango zaizkigula. Hori zentzugarria! Pentsa zer gertatuko den bestee-kin.

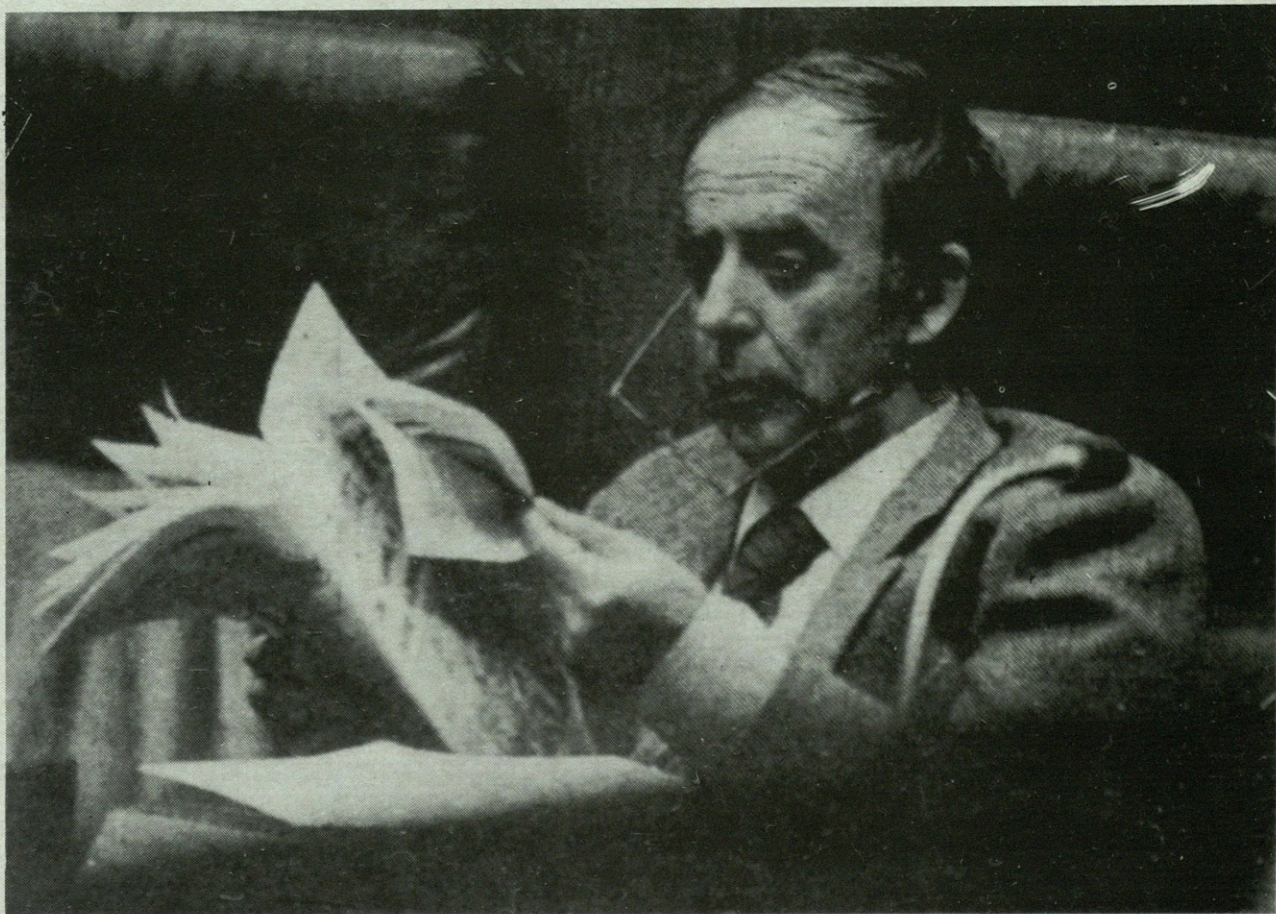
Herri honetan, itxuraz, ez gara kapaz hasitakoa ere ganoraz bukatze-ko.

Eta esaidazue orain, zertan oinarrituko garen aurrerantzean, haurren euskalduntzeaz ari garenok. Canada-ko esperientzietan agian?

Zuzentzeko denborarik, egon badago, eta gaiak ahalegin bat merezi duela ere ez da dudarik.

Ni neu, lehenago metodoekin ez nintzateke geldituko, bainan, benetan euskalduntzeko balioko duten eredu berriak asma eta bultzatza-gun.

JOSU SIERRA

EUSKO JAURLARITZA ETA EUSKAL KOMUNIKABIDEEN ARTEKO BORROKA

Gipuzkoako Foru aldundiak antolatutako aste batean, maiatzaren 20-ean, kultur sail buru den Labaien jaunak hitzaldi bat eman zuen, gobernuaren euskal komunikabideekiko politika aztertzeko. Prentsan agertu ziren bilera honen erresumenak, eta balantzeak benetan lotsagarriak iruditu zaizkigu, eta erabat tendentziosoa. Gutxienez hitzegin zutenek, eta azken finean Labien frenatu nahi zutenei, prentsan ikaragarritzko garrantzia eman zaie, eta alderantziz politika honen desoreka, inefikazia, seriotasun falta eta abar salatu zutenek, ez zuten aipamen berezirik izan Irratietan, elkarrizketa guztia bi pertsonetan zentratu zela esan zuten, baina ez zen azaldu ere, bertan eztabaidatzen zena behar bezala.

Labaien jaunak horrela hasi zuen bere hitzaldia: «Nik uste dut askotan gehiegi mintzatzen garela euskara problemagaz komunikabideetan, nik uste dut masokismo piska bat badugula euskaldunok, hemen esan duten bezala beti nigarrez, uste dut ez dela negarren ordua, eginkizunena baizik».

Hau esan eta Jaurilaritzaren politika aztertzen hasi zen, eta egia esan hitzaldi guztia telebista eta irrati inguruan mugitu zen, beste komunikabide guztiak bere diskurtsoetik kanpo geratu zirelarik. Onartu zuen beraien programa TB eta irrati mailan atzeratu zela, eta oraingoan ez dela berriz

MADRIDEN OZTOPORIK GABE 82-an TB ETA IRRATIA EUSKAARAZ

ere atzeratuko, «Madriderk trabak jartzen ez baditu behintzat». «Telebista eta irratia euskaraz, eta euskaraz bakarrik». Espainako Gobernuak 3garren kanala eman behar zuen, eta «bere hitza ez duela inoiz beteko pentsatzen dugu, eta horregatik 4 garren kanala egiten hasi ginen». «Ondorioz edo Madriderk frekuentzia eta bandak ematen dizkigu edo guardia zibilak bidaltzen dizkigu». Beste alde batetik 80rako 20 ordu telebistan hemengo produzioz betetzea, eta zerbait euskaraz, hau da egunero informatibo bat, Arias Salgadorekin firmatu zuen.

Gero ez da inoiz aurrera eraman, Labaienek zionez, «Kapazak ez ginela», eta Martin Villak dionez, «debido a la remodelación de RTV...». Beraz ez dago batere garbi zergatik ez den egin, kapazitaterik ez genuelako, edo Madriderk ez zuelako nahi izan, eta hala balitz, zer egin du Eusko-Jaurilaritzak? Aurrerago konbenio horri buruz hizketan, Labaienek zera zioen: «Beno aizu, promesa horiek Estatutu Espainolak ez ditu bete eta puntot».

Aurrerago Labaienek zera zioen: «norbaitek esan omen du, telebista ez zela euskara hutsez izango, horrek nik baino gehiago dakit». Hitz hauek bere departamenduko Ibarbiak Gasteizen hitzaldi batetan esandakoak zirela jakin araztean, eta gainera ETB munduan sartuta dagoen jendeak ere, beste hitzaldi batetan esandakoak zirela jakitean, Labaienek zera esan zuen hasieran: «agian nik baino gutxiago dakite», eta beranduago «Nik uste dut gaizki ulertu zutela» eta gero «nik uste dut ez zutela deklarazioak egiteko egunik gloriosoena eduki».

Zertan gaude, egia da, gezurra da, batzuk asko dakite, besteak ez...

Bukatzeko zera esan zuen: «telebista euskara hutsez ez bada, ni ez nauzue TB horretan ikusiko, nik hori esan dezaket».

Hitzaldia horrela bukatu zuen, eta debatea, lau puntuen inguruan desarrolatu zen: telebista-irratia, euskara batua, prentsa idatzia, eta editorial mundua. Banaka azterketa txiki bat egingo dugu.

TELEBISTA - IRRATIA

Alde batetik lehen esan duenez, «Madriderk oztoporik jarriko ez balu, 82 bukaeran zerbait egiten emititzen hasiko gara ETB». Baina aurrerago zera dio: «Orain arte Madriderk epeak ez ditu bete, eta hori argi dago. Denak dakigu Espainako Estatuari, PSOE edo UCD izan, AP edo Coalición Democrática, ez zaie ETB gustatzen, badakitelako euskara sendotzea, herri hau sendotzea dela, nazio hau sendotzea dela, eta hori ez dute nahi, hori denak dakigu jaunak, ez gaitezen engainatu». Beraz alde batetik Madriderk oztoporik jartzen ez badu, eta bestetik, Madriderk ez duela hitza beteko seguraski, eta bitartean zertan ari da Eusko Jaurilaritza?...

Aurkezle eta bikoizlari dagokienez, ea ideologia kontutan hartzeak ez al duen langile multzoa murriztuko galdetu zitzaionean, zera esan zuen: «nik uste kursilo hauek egin direnean eta egin dira, ez zaiola inori karneta eskatu, esamin garbi bat egin

zen, eta sartu direnak sartu dira». Hau alde batetik bainan aurrerago zera esan zuen: Nik esango dizut alderdiak bere asegurantzak hartzen dituela beste alderdi guztiak bezala. Auteskundeak irabazi ditu eta horregatik nagusia da, eta ez dobladore mailan, edo lokutore mailan, baizik eta POLITIKO mailan, gure arteko periodista bat sartuko dugu, eskubide hori eman diguzue ez?».

PRENTSA: EGUNKARI ETA ALDIZKARIAK

Arlo hau bere diskurtsoetik kanpo geratu zen, bainan komunikabideen parte bat dira ere, eta publikoaren artean, euskal prentsako jendea baze goen, eta ondorioz zabal hitzegin zen honi buruz.

Labaienek alde batetik bere uestez euskararen aldeko giroa, epeltasuna, eta abar apaltzen ari ote ziran esan zuen, eta beraz prentsa desagertuko balitz ikaragarritzko kolpea izango litzatekela batek argitu zuen, eta honen erantzuna Jaurilaritzaren eskutian zegoela. Labaienek honela erantzun zuen: «ni ados nago egunkarietan euskararen presentzia behera doala, adibidez EGIN eta DEIAN, eta bertan euskaltzaleak direnik ezin da dudana jarri». Hau diru arazoa dela esan ze-

TELEBISTAN, POLITIKO MAILAN, GURE ARTEKO PERIODISTA BAT SARTUKO DUGU

nean, eta diru honek publikoa izan behar duela, Labaienek zera erantzun zuen: «eta ez daukatelako publikorik. Zuk esan diezagukezu nahastuak gaudela, eta planteamendua okerra dela bai jauna, aldizkariak ere gehiago potentziatu behar direla garrantzitsuak direlako, baliteke». Beste aldetik aurrerago, «egunkariak ez ditugu subentzionatzen», beraz hauetan euskara behera doala onartzen dute, baina era berean ez dute subentzionatzen. Aldizkariak dagokienez zera esan zuen: «aldizkariak subentzio txikia jasotzen dutelako pikutura doazela esan duzunean, nik uste dut kostoak gora doazelako dela, eta beste aldetik, nik aldizkari horiek ikusten ditut, eta gutxi irakurtzen ditut, asko ez dira oso interesgarriak, ez politika mailan, ez literarioan, LADRILLOAK dira. Egia esateko umiltasun osoan, ni badakizue euskaldun apal bat naizela, inkulto bat nahi baduzue». Beraz euskararekiko egoera honetan dagoen pertsona baten kriterioen arabera gobernua subentzionatzen ditu aldizkariak. Ezetz zioen Labaienek, «iaz 6 milioi gastatu zirela aldizkarien subentziotan». Baina Hondarribiako Museo de Arte Contemporaneorako 170 milioi. «Nik onartzen dut 6 milioi subentzio txikia dela, baliteke arrazoiak izatea. ARGIAkoak esango balit horrela ezin dela bizi pentsatu beharko genuke zer egin, ez dadin hil».

Gezurra dirudi, ARGIAk mila al-diz esplikatu du bere arazoa puntuz puntu, irratietan, prentsan, bileretan, baina Labaien ez da enteratu?

«Jaurlaritzak, ez du kriterio estetiko kontutan hartzen subentzionatzeko garaian baizik eta hainbateko tirada eta pisua, horrelako subentzioa».

Hau da hizkuntza normalizatueta, eta herri normaletan ematen den subentzio era, baina Euskal Herrian eta euskara dagoen egoeran berdin jokatzea euskara hiltzea da. Beste alde batetik Labaienek Irrati Nazionala sortzean beste irratia langile gabe ez gertatzea kontutan eduki behar da, hau da hauek beraien euskal emisioak galdu gabe, langile berriak hartuz, Irrati Nazionala eratu. Baina prentsa mailan berdin gertatzen al da? Jaurlaritza bere aldizkariak egiten hasia da, besteen egoera

EGUNKARIAK EZ DITUGU SUBENTZIONATZEN

kontutan hartu gabe. «HABE aldizkaria ez da sortu bestea lertzeko, interesantea zelako egin dugu, HABE polita da, eta jendeak irakurtzen du».

Berriz kriterio estetikoak. Egia esan HABEk 2000 inguruko tirada du, eta beraz irakurle gutxi, eta asko dohain ematen da, baina aguantatzen du, eta seguraski langileak kobratzen. Nola? «Gobernuak pagatzen duelako, baina HABE ez da aldizkari bat instrumento pedagogiko bat baizik». Zertan gaude, aldizkari bat da ala ez? Halaz ere TB eta Irratia prioritariorik direla onartzen da, baina subentzio garaian hainbeste diru batzuentzat eta hain gutxi besteentzat? «Ez ditugu irratia eta TB sartu, inbertsioan baizik». Bilboko Herri Irratian dena ordaintzen ari da gobernuak, eta gure datoak txarrak ez badira milioi bat hilero, 125.000 laguntzaileentzat, 300.000 antena...

Bestaldetik «Jaurlaritzak informazio konkretu bat baldin badu, eta berriz aldizkaria salba badaiteke, ahal duena egingo du». «Salbazio ekonomikoak». Baina irratiei ez zaie errentabilitate ekonomikorik eskatzen eta aldizkariak bai, mila aldiz demostratu

denean inon baino gehiago irakurtzen bada ere, ezin daitekeela errentablea izan ekonomikoki, eta beraz subentzionatu beharra daudela gogor. «Guk dakigu aplikatu duguna aldizkari mailan». «Zuek esan dezakezue 6 milioi gutxi dela, eta guk onartzen dugu, baina besterik ez». Halaz ere errentabilitate soziala ere ez da inoiz aztertu eta ikerketa konparatiborik egin ere arlo honetan ere ez. «Guk halaz ere ateak zabalik ditugu elkarrizketarako», baina Amatiñok zionez «Oh! Euskadi» batetan, guk nahi duguna esan dezakegula, eta karraisi egin, baina politikoei, beraien artean, ez zaiela axolako.

EDITORIALAK

Editorialak Jaurlaritzak potentziatu dituela beti, eta bi eratara zion Labaienek: «Bata liburuak erosten eta bestea editorialak bultzatzen. Gainera idazleentzako subentzioak sortu ditugu, sariak eta abar...». Bai: 6 milioi 4-5 editorialentzat, eta 200 milioi orkestra batentzat. Ez da justua.

EDITORIALENTZAT 6 MILIOI ORKESTAREN-TZAT 200 MILIOI

Beraz TB mailan Madriderik zer egingo duen ikusi behar da, Plan-gintza orokorrik ez da egin, aldizkariak gutxi subentzionatuta, arazo berbera editorialekin, egunkariak subentziorik ez, AEK eta Korrika baztertu...

Eta bukatzeko, Labaieni, euskaren gaurko egoera mantentzeko bazarrik, ea aski egiten ari diren galde-tu zitzaionean, hau da bost urte barru % 21 euskaldunak izatea, eta hauetatik % 10 alfabetatuak, horrela erantzun zuen: «aski egiten dugun, EZ».

Jo.

—xorien pareko airean zehar—

DELTA HEGALALDIA: HEGAN EGITEAREN PLAZERRA

Berriro ere, Leonardo da Vincik arrazoina zuela frogatu da. Esan zuenean gizakiak ere xoriek bezalaxe hegan egin zezaketela, ez zegoen hain desbideratua. Gaur egun, ez da derrigorrezkoa hegazkin batetaz ibiltzea airetan zehar hegan egiteko. Leonardoren ametsa errealitatea bihurtu zaitugu: aski da oihalezko triangelu handi bat oinak lurretik altxatzeko eta alturetako zorabioak sentitzeko.

Honako kirol hau —ez egin dudarik hau ere kirola denik— praktikatzen duen batekin izan gara hizketan, eta egia esan, berak esandakoak entzun eta gero, pena handiagoa ematen digu beharrezko atrebentzia ez edukitzea haien gisa hegan egiteko.

Duela zenbat hasi zen praktikatzen kirol hau Euskal Herrian?

Esan genezake duela urte pare bat hasi zela indarra hartzen. Aurretik baten batzu hasi ziren bere aldetik saioak egiten. Hegalaldi librearen aintzindariak ziren haiek. Gero eta gehiago indartuz joan da, eta gaurko egunean, elkar-teak ere sortuak dira zenbait hiriburutan. Bertan bildu egiten gara horretaz arduratzen garenok, eta dagozkigun arazoetaz aritzen gara.

Zuk zer eskatuko zenioke tipo bati baldintza bezala kirol honetan hasi baino lehen?

Nire ustez imajin bat baztertu beharra dago: supergizonaren imajina. Hegalaldi librearen egiteko, ez da beste munduko gizon edo emakumerik izan behar. Baldintza pisudun bat dago derrigorrezkoa, bakarra esango nuke nik: hegan egitea maitatzea. Norberaren gorputza airean zintzilik sentitzeko grina daukanak, azkenean horrek egingo du, eta ondo egingo du gainera abilitate minimo bat baldin badauka.

«BEREHALA OHITU EGITEN ZARA»

Bai, baina hor goiean ibiltzeko ausardi aparta beharko da, ezta?

Ez pentsa, haseran beldur apur bat baduzu, beldurra baino gehiago ezjakintasuna eta nerbiosismoa, baina ibiliaren ibiliz berehala ohitu egiten zara. Bertigoa ez daukan edozein pertsonak egin dezake hegalaldi librearen.

Zer moetatako materialek behar du horretan aritzeko?

Oso sinplea da, kanpotik ematen duen baino sinplea-

goa. Materialea bi elementuz osaturik dago: ohiala, be-launtziek erabiltzen dutena bezalakoa; eta tuboak, tamai-na desberdinetakoak estruktura metalikoa osatuz. Oso simplea da, baina aldi berean oso ongi neurtua eta ekili-bratua behar du. Pentsa zabalera hamar metrotakoa due-la, eta pisua hogeitabost kilotakoa besterik ez.

«SAIATZEAREN PODERIOZ IKASTEN DA»

Zaila al da horrelako tramankulu bat gidatzea?

Hori bakoitzaren trebetasunaren neurrian dago. Kontu-tan izan erakutsi daitekeena oso gutxi dela, astebetean ikas daitekeena: nola mugitu gorputza, zein haize-korrante dauden, etabar. Hortik aurrera saiatzearen poderioz ikas-ten da: hasi altura txikietatik botatzen, azkenean, ehunka metrotatik bota arte. Azkenik, korronteak nola aprobe-txatu eta aparatoarekin konpenetrazioa lortzen duzun neurrian, gustorago sentituko zara, eta horren arauera ere trebatu egiten zara.

Delta hegalaldia edo hegalaldi libreari egiten zaion kriti-karik handiena ziurtasunik eza izaten da. Noraino da egia?

Delta hegalaldia kirol arriskutsua dela pentsatzen dute-nak oso desbideratuak daude. Gaur egun dauden teknike-kin, ia imposiblea da materiale aldetik okerrik gertatzea. Egon daitezkeen istripu ia gehienak, beraz, pertsonaren arauerakoak dira, hau da, kontuz ez ibiltzearen ondorioz. Egia da, nahi baino istripu gehiago suertatu direla, baina guztiak pertsonaren ondorioz izan dira. Huts egiteko arris-kurik gabe esan daiteke istripurako arrisku guztiak ezaba daitezkeela.

Jendeak esana da ere dirudunentzat soilik dela-kirol hau, garestia dela alegia...

Begira, esango dizut zenbatetan ateratzen zaizun. Ga-restiena Delta hegalak dira, derrigorrez erosi beharrekoak, eta horiek gutxi gora behera ehun mila pezeta balio dute, beharbada piska bat pasata. Gainerako gastuak oso txi-kiak dira: kaskoa, parakaidas txikia, botak, etbar. Atera hortik kontuak... nik ez dut esaten izugarri merkea denik, baina edozein langileren eskutan dagoela bai.

«EUSKADI OSO LURRALDE EGOKIA DA HEGALALDI LIBRERAKO»

Eta kondiziorik ba al dago Euskadin kirol hau praktika-tzeko?

Horretan esan dezakegu suerte ona daukagula, oso he-rrialde egokia bait da Euskadi kirol hau praktikatzeko. Hemen beti dago haize-korronteren bat, txiki-txikia bada ere, eta beste lurraldeekin alderatuz, oso aproposak dira gure lurrak horretarako.

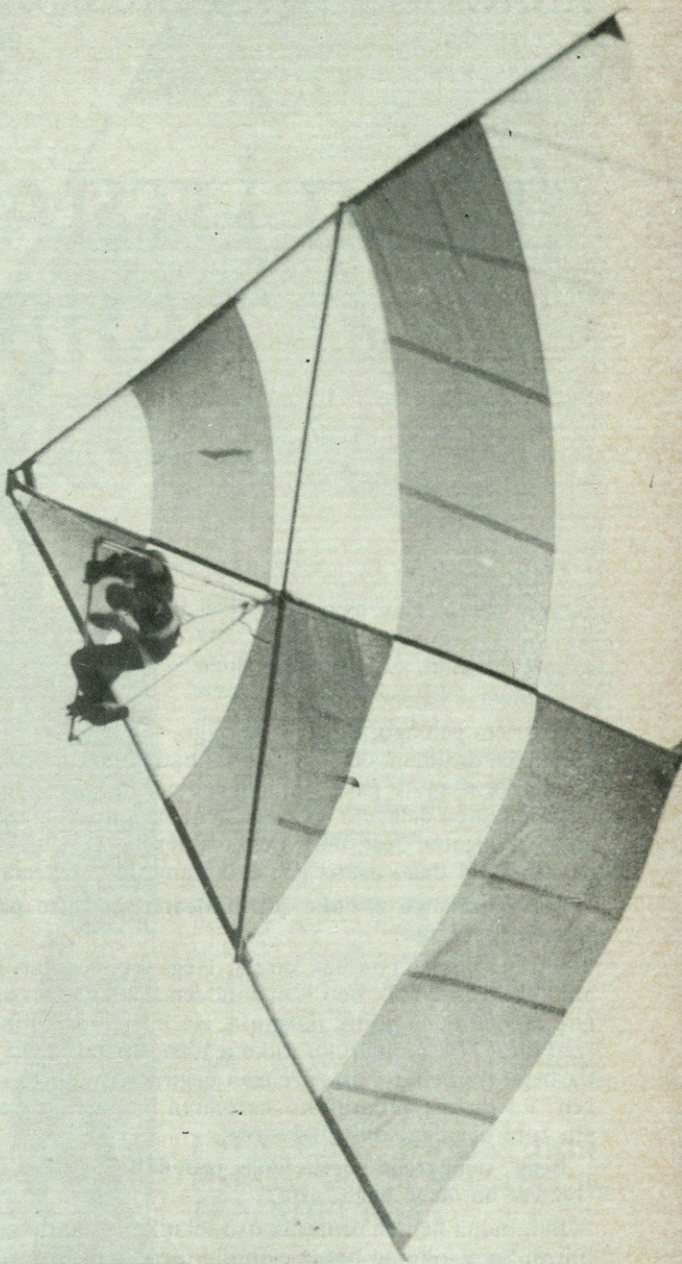
Haize-bolada indartsua behar al dute Delta hegalek ai-rean irauteko?

Egia esan, oso indar txikiko haizeekin molda daiteke, ia ia haizerik gabe. Problema da gutxi hori ongi aprobe-txa-

tzen jakitea. Nik ikusi izan ditut oso onak direnak ia haize-rik gabe ibiltzen, baina hori zaila da. Berehala nabaritzen duzu soinuagatik noiz aprobe-txatzen duzun ondo haizea, eta noiz ez. Ez baduzu soinu egokia entzuten, gorputza ba-lantzaka mugitu, eta inpresio positiboa jasotzean ahalik eia gehiena mantendu.

«BAKARRIK ALDE NEGATIBOAK IZATEN DIRA AIPATUAK»

Asko al zarete horretara ausartzen zaretenok?

Gero eta gehiago, dudarik ez dago. Gaur egun, eta nik ezagutzen ditudala, berrogeiren bat badaude, eta oso posible da nik ezagutu gabe gehiago egotea. Problema da oso gutxi entzuten dela, eta entzuten dena beti alde negatiboak aipatzeko izaten dela. Bere aldeko alderdiak ezagutaratiko balira, garbi dago askoz gehiago izango ginatkeela.

Eta zer esango zenioke zuk jendeari lehenengo pausak ematen has dadin?

Buf, ez dakit. Tontoak direla. Hegazkin batetan lehen aldiz ibiltzen denak beti komentatzen dizu: «zein zoragarria zegoen dena goitik ikusita!», eta horretan konformatzen dira. Nik animatuko nuke jendea, kristal baten atzetik begiratu beharrean, zuzenean begiratzera anima daitezten. Ez duzu gonbaratuko haizearen freskura nabaritzen eta zure hegalean soinu bakarrez...

Beno, soinuarena poesia hutsa izan daiteke, zeren motorrez ere ba omen dago, ezta?

Bai, baina hemen oraindik oso teknika atzeratuekin gabe biltza. Saio solteren batzu egin ohi dira, baina aitortu beharra dago hastapenetan gaudela modalitate horretan. Askoz abilitade handiagoa behar da motorrez ibiltzeko, ez bait da aski soilik hegaldia libreaz jakitea, motorrari buruz ere jakin behar duzu. Hori bai, askoz seguruago da eta airean mantentzeko posibilitate handiagoak dituzu.

«GERO ETA DELTALARI HOBEAGOAK DITUGU»

Nolabaiteko probak edota txapelketak antolatzen al dituzue?

Beno, zer edo zer antolatzen dugu, baina txapelketazentzu handirik gabe. Neurri handiago batetan, demostra-

zioak izaten dira, exhibizioak. Lurreratze-probak egiten dira esate baterako. Bestetik, airean iraute-probak, etabar, etabar. Urteoro antolatzen dira, eta oso leku aproposak izaten dira horiek ikusi ahal izateko gure maila goraka ala beheraka doan. Eta argi eta garbi dago gero eta deltalari hobeagoak ditugula gure artean.

Lehen esan duzu nolabait elkarturik zaudetela. Zein moetatako elkarteak dituzue?

Federazio ofiziala Airezko Kiroletakoa dugu, baina inportanteena geronek eta maila txikiago batetan antolaturikoak dira. Hauek normalean hiriburu bakoitzean daude, eta taberna edota kirolondena baten inguruan montaturik daude. Bere izenagatik ezagutuko dituzue, guztiek «delta» edo antzeko zer bait daukate eta.

«INPORTANTEENA AIREETAKO MOZKORRALDIA SENTITZEA DA»

Bukatzeko, eta kuriositate gisa, zeintzu dira hegaldimoeta honetako errekorak?

Alturan, nik ezagutu izan ditut lau mila bat metrotara ibili direnak, baina horretarako abilitade aparta eta haizeekin suerte handia behar duzu. Airean irautearen aldetik, asko dira egun osoa airean pasa dutenak, nahiz eta maila txikikoen artean, ordu pare bat pasatzea izugarrizko lorpen handia izan. Ez dakit, hori guztia oso erlatiboa da, haize-korronteen arauetara neurri handi batetan. Baina inportanteena aireetako mozkorraldia sentitzea da, eta horretarako berezko sentsibilitatea behar da. Horrekin, eta erreflexu onak izanez, ez dago batere problemarik kirol honetaz gozatzeko.

Jexus IJURKO

HAURKARI Zarauzko haurtzaindegia borrokan

HEMEN ERE SARTU DUTE MUTURRA

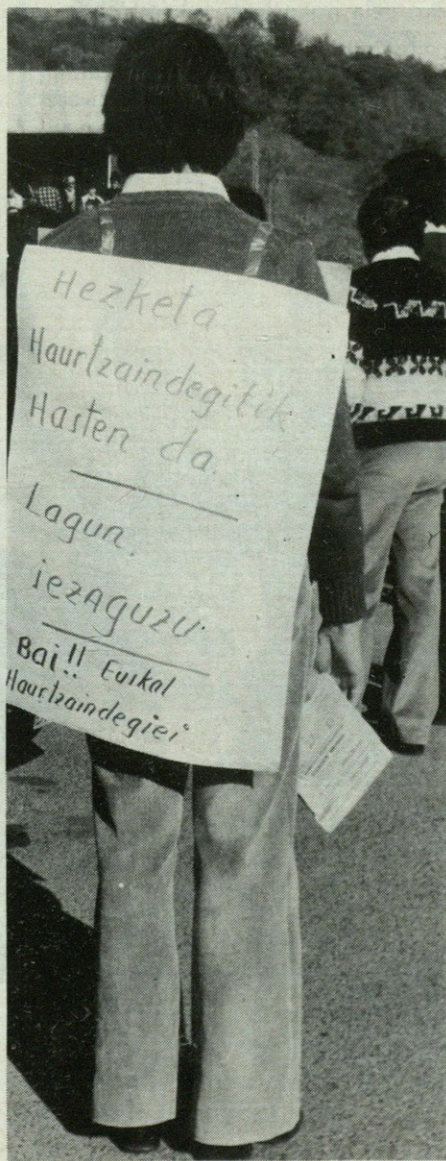
HERRIAK JASO ZUEN

Azken alean haurtzaindegiaz aritu ginen arazoa orokorrean besterik gabe ikuituz. Aste honetan haurtzaindegi konkretu baten problematika ezagutzea tokatu zaigu, Zarauzkoarena, beste herritan diren haurtzaindegiei gerta dakienaren eredu eta aintzindari maila handi batetan.

«Orain dela bederatzirte hasi ginen haurtzaindegi baten beharra ikusten. Mugitzen hasi, udaletxeari eskatu, osasun ministeritzari, behar ziren guztiei... bainan alperrik, ez genian ezer lortu hiriengandik. Hiru urte pasa hituen eta geuk altxa genian, subentzio batzu lortu, enpresa, inmobiliaria eta horrelakotatik, eta aurrera. Udaletxeak bere lokal bat utzi ziguan. Orduan majo «amar portatzen huen Imanol (Zarauzko P.N.V.ren alkatea), gauza dextente bultzatu zizkian. gaur ordea zeharo aldatua zegok, denari kontra egiten ziok».

Honela hasi zaizkigu Haurkari haurtzaindegiko irakasleak, Zarauzko udaletxean entzerraturik diharduten bitartean. Hasiera hasieratik aritu omen ziren munizipalizazioaren eske.

«Garestia duk haurtzaindegia mantentzea. Geurea gurasoek ordaintzen dutenaren bitartez ateratzen diagu. Bueno, egia esan milaka tonbola, erri-fa, jaialdi etabar antolatu behar izaten diagu urtean zehar iraun ahal izateko. Horregatik eskatu diagu beti udaletxeak bere kargu hartzea, bainan beti jarri zigutek aitzakiren bat. Haurtzaindegi berri bat irekia zela eta, mu-

nizipala izango zela berria eta, ezer ere ez, intxaur hutsa. Udaletxean agintzen dutenei ez zaiek batere interesatzen haurtzaindegiak mantentzea, diru asko duk gastatzeko, eta haurrak beti egon zitezkek amaren gonapean. Ez ditek nahi gizarte hau aldatu, nola nahiko ditek ba gizarte hau alda deza-keen haurrik haztea!».

Bost urte omen dira HAURKARI martxan jarri zutenekoa, bost urte-lanean. Hogeita hamabost haur, bost irakasle goizeko zazpi ta erditatik arratsaldeko zazpirak arte irekirik. Haur bakoitzeko 5.000 pztta kobratzen da, bazkaria kontutan hartu gabe. Hileko 130.000 pztako defizita...

ESTATUAK, ORAIN JAIR-LARITZAK, BESTE HAUR-TZAINDEGI BAT

Orain artekoa haurtzaindegi baten irauteko zailtasunak kontatuko lituzkeen zertxobait litzateke. Orain dator ordea arazoa Zarautzen BESTE HAURTZAINDEGI BAT egin dute. Haurtzaindegi handi horietako bat.

Haurtzaindegi berri hau, estatuala hasiera batetan, gaur transferentzien bidez eta jaurlaritzaren eskutik munizipalizatuko dena egingo eta laister hasiko da martxan. Hau merkeagoa izanen da eta HAURKARI bere ateak itxi beharko ditu. Eta hementxe dago kakoa: alde batetik haurtzaindegi monstro horietako bat, eta bestetik irakasle batzu lanik gabe, neurri batzu hartzen ez badira

behintzat. Haurtzaindegien funtzionamendu egoki baten arazoa batetik eta arazo laborala bestetik.

«Bai, bainan oraindik ere ez zekiagu noiz irekiko diteken beste berri hori, beraiek ere ba al zekitek ba? Ez zekiagu noiz irekiko duten ere, ez eta ireki bezain laister itxiko duten, ze esaten eta egiten dituzten gauzeekin, zeinek jakin. Itxura denez 2 eta 3 urte arteko haurrentzat izango duk. Hau kriston astakeria duk. Misericordi etxeak 90 urtetatik gorakoentzat irekitzearen

KARNETAREN BAREMOA

Aipatu bezala hurrengo arazoa irakasleena da. Hauek haurtzaindegia berrian sartzea planteatzen dute, P.N.V.koek ordea ez omen dute horrelakorik nahi, herritan gertatzen dena guztiak gaude markaturik eta koadrilakoa ez ba haiz jai daukak. Irakasleek udaletxeko funtzionario maila nahi lukete haurtzaindegia berrian lanean arituaz.

«Titulorik ez diagula esaten ditek, oraingo titulo berri hori noski ezetz. Bainan gu lanean hasi gintuaneko tituloa bai, Puerikultura edo delako hori ba diagu, denok ari gaituk gainera majisterio karrera bukatzen, eta titulorik ez dugula!! Alperrik duk berean ixten dituk eta ezin handik ateratzeko».

Badirudi konkurso publiko bat irekiko dela irakasleak aukeratzeko.

«Konkurso publikoa, bainan zeinek neurtu behar dik hori?, zer eskatuko ditek?, inork ba al zekik ba? Hi adizak, hainbeste urte lanean zerbitzu publiko batetan, ze gurea subentzio gabe-

ko zerbitzu publiko bat duk, hainbeste urte lanean eta ez al diagu merezi lanean segitzea? Konkurso arraio horretan nahi dituztenak aukeratzeko dizkit, beti bezala. Esaten ditek geurea pribatua dela eta berria municipal izango denez examina egin behar dela. Hor jardun gaituk ba urteak eta urteak pasaz municipalizazioaren eske eta Untzaingo astoari baino kasu gutxiago egin zigutek. Zer zetoze orain konkurso publiko horrekin!».

Konkursoa egitekotan ere oposizio «restrinjitu» horietakoak nahi omen dituzte.

Guztia delata eta E.E., P.S.O.E., eta H.B.k pleno berezi bat eskatu zuten Zarauzko udaletxean. Bakoitza berearekin! Partidu hauetako zinegotziak konbertsazio batzu eskatu dituzte euskal parlamentuan.

Bitarten irakasle eta zenbait guraso udaletxean entzerraturik gelditu dira. Auskalo noiz arte.

parekoa. Eta ez ditzagun haur eta irakasleen arteko kopuruak aipa, ze hobe diagu pote batzu hartzera joan. Zuek azken alean aipatzen zenituzten ARGIAN kopuru idealak eta gaur egun normalean ematen direnak, mailaz maila, ba hauek ez maila ez ezer, irakasle bakoitzarentzat 25 haur. Ez ziek denborarik ematen ez eta pardelak aldatzeko ere».

Banan bana hasi ezker milaka dira honetan ere aipa daitezkeen jaurlaritzaren planketa falta, interes falta...

Joxe Mollarri

HELDUEN EUSKALDUNTZE- ALFABETATZE ARAZOA

Idazten hasi naizen lerro hauetan ez naiz xehetasunetan sartuko, gai honen alderdi on eta txarren ñabar durak argitara ematen saiatuko. Asmoa besterik da: helduen euskalduntze-alfabetatze arazoaren aspektu nagusiak azpimarratu nahi ditut problema honi eman dakizkioken irtenbide orokorrak argitu asmoz.

Zeharka eta jiraka jardun gabe auzi honi buruz ditudan eritzi batzuk azaldu eta justifikatu nahi nituzke oraintxetik. Hara, laburbilduz, eritziaren formulazioa:

—Helduen euskalduntze-alfabetatze arazoa Euskadiko botere politikoaren betebeharra da, funtsean berden.

—Helduen euskalduntze alfabetatzea ez da subentzio, komenio edo zerbitzu prestaketen bidez, edota antzeko baliabidez soluziobidean jarri behar den zerbait.

Beraz, printzipio horietatik abiatuz, Euskadiko botere politikoak osoki eta organikoki asumitu behar du problema hau, eta asumitu nahi ez badu, asumierazi. Eginbehar honetan Euskadiko botereak asma lezake edo frakasatu, baina orain ez zaigu axola hori, ez naiz ari gauzak **nola** egin behar diren esaten, **nondik** egin behar diren auzaltzen baizik.

Ni neu aski pesimista naiz euskararen normalkuntza soziolinguistikoari dagokionez gaur gure artean gauzak dauden bezala egonik. Ez naiz printzipioz instituzio publikoen alde jartzeko hauek euskalduntze-prozesuan zuzenki eta organikoki eskuharturik helduen biztanlegoa euskaldunduko delako ustetan, ezta urrik eman ere. Ezta ere herri-erakundetatik zerbitzu hau eskainirik zer eginik ez dagoela

uste dudalako. Egia da, nik uste, batez ere gure egoeran, euskarak ez lukeela bere normalizazio osorik eskuratuko botere politikoaren interbentzioarik gabe, hori besterik gabe nahiko ez izanik. Baina gauzak dauden bezala egonik, ez dirudi botere politiko ho-rek, euskarak jasatzen duen hizkuntz gatazkan, gure hizkuntza nazionala irabazle ateratzeko edo atera erazteko borondaterik eta benetakako asmorik duenik. Mugapen handiegiak dauzka honek euskara dagoen lekutik ateratzeko.

Esan dudanak ordea, ez du inola ere frogatzen helduentzako euskarairakaskuntza botere politikotik at dagoen zeregin bat denik. Arazo honetan muturrez mutur ibiltzea alferrik da, are gehiago, jokabide horrek ez darama inora, galmendira ez bada. Inozokeria galanta dirudi, alde bate-tik, eginbehar hau instituzio publikoek eskutan hartze hutsarekin gauzak bere onera itzuliko direla pentsatzea, edota, bestaldetik, euskara herriak salbatuko duela aitortzea.

Badirudi, askoren ustez, Euskadiko botere politikoari kontra jartze hutsarekin euskararen irakaskuntza eta normalkuntza bere bide zuzen-tan sartua dagoela. Bi muturretatik euskararen auzia neurrigabeki politizatu nahi da nork bere errentagarritasun politikoaren funtzioan: batak KORRIKA boikotatuz eta besteak, defendatzen duen posizio politikoaren zerbitzuan botere fantasma batekin ez goaz inora eta nola zikinduko ditugu ba eskuak euskara-kontu hutsagatik. Azkeneko hauek instituzio fantasmekin zer ikusi nahi ez baldin badute, logikoa da Euskararen auzian ere zer ikusi nahi ez izatea.

Euskararen normalkuntza bideratzea ez da ez botere politikotik ez herri-erakundeetatik at xedera daitekeen zerbait. Eztabaida daiteke bi elementu hauetan lehentasuna zeri eman, baina ez bietatik zein aukeratu euskara salbatzeko. Izan ere, euskarak ez du salbatzailerik behar eta nik lepoa jokatu nuke, mutur batean eta bestean, salbatzaile bila dabiltzala: batzuentzat botere politikoa da beraien logika eta justifikazio ideologikoa bihurtzen delako, besteentzat herria, eta arrazoin berberagatik. Hitz batez, erlijiosoen artean gabilta hemen eta erlijiosoak, errespetu osoz, ez dira soziolinguistikoki beste inor baino jakitunago.

Auziaren kakoa, oker ez banago, botere politikoa alde batetik eta herri-erakundeak bestetik, bakoitzari zer leku eta betebeharrak dagokion argitzean datza. Euskararekiko gauzetan, botere politikoa, honako zereginok egotziko nitzioke:

—Hizkuntz plangintza nazional bat moldatu eta burutu (plan honen mamikuntzan herri-erakundeek esku hartu behar lukete).

—Irakaskintza, komunikabide eta gainerako gizarte esparruetan euskararen normalkuntza bidea eta neurriak ezarri behar ditu (hemen ere herri-erakundeek esku hartu behar dute baina ez projektuen ardura edo zama beren bizkar harturik, ejekutatzaile bezala baizik, eta kasu batzutan).

—Herri-erakundeek, batez ere, botere politikoa bete gabe uzten dituen eginbeharrak etengabeki salatu eta bete ditzan eragin, Euskal Herrian Euskaraz-ek egiten duen gisan.

—Herri-erakundeak ez daude botereari dagozkion eginbeharrak egiteko. Esate baterako, Elhuyar ez legoke Hezkuntza Saileko Euskara Zerbitzuak burutu behar lukeena burutzeke. Izatekotan ere, hark ezin egin duena egin lezake plan baten arabera eta subentzio-politika bati jarraiki, edo antzeko prozeduraren bat erabiliz. AEK ere ez legoke Udal Euskaltegiek bete behar luketen funtzioa betetzeko, hauek iriki arte subentzio bidez zerbitzu hori eskaintzeko ez bada behinik behin.

Parte interesatua izan naiz eta naiz AEK eta Eusko Jaurlaritzaren arteko harreman eta etenduretan. Ez naiz

hasiko gauzak gertatu diren bezala zergatik gertatu diren nere interpretazioa ematen, ez luke gainera inolako baliorik. Ezagunak dira batzuenak eta besteenak. Beude daudenean.

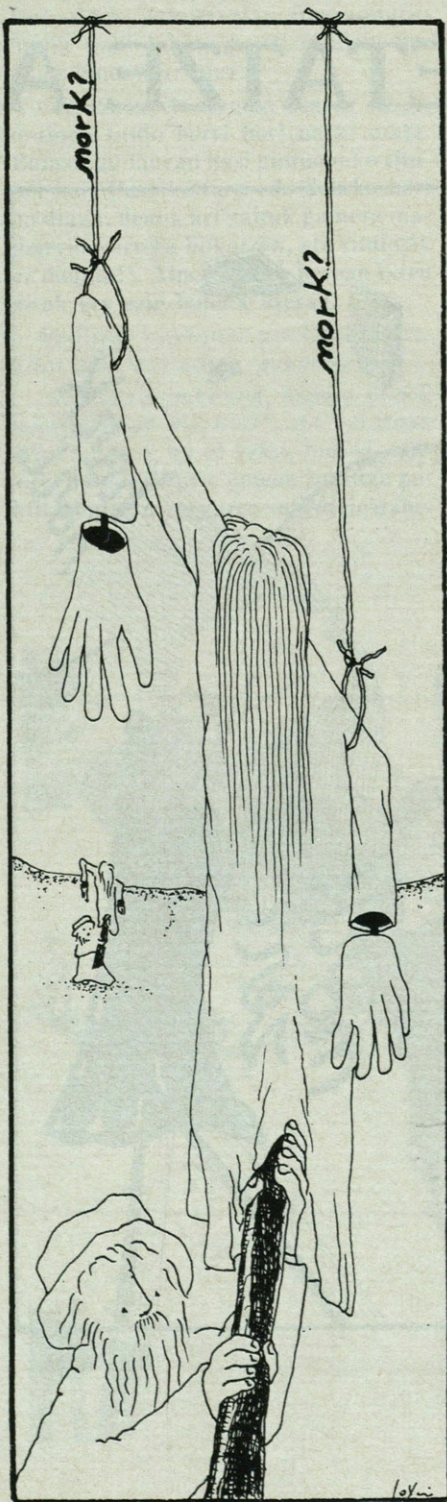
Egungo egoeran honako aurrera pauso hauek emateko garaia iritsi da eta hauxe da axola diona. Izenda ditzadan batzuk bederen:

—Helduen euskalduntze-alfabetatze prozesuari entronke instituzional bat eman behar zaio, eta honek adierazi nahi du instituzio publikoen sarean kokatua geratu behar duela, subentzio edo komenio edo zerbitzu-prestaketan bideak alde batera utzirik, bide honek eskaleen bidera darabailako eta euskararen egoerak aski du eskalez. Zerbitzu hau eskaini behar duen erakundeak estabilitate orokor bai behar du, oraintxe aipatu ditudan prozedurek eskaintzen ez dutena hain zuzen, dena halako edo bestelako hitzarmen batetik zintzilik gelditzen denez gero.

—Helduen euskalduntze-alfabetatze prozesuan lanean diharduten irakaslearen egoera profesionala segurtatu behar da, eta hau ez da lortzen subentzio eta antzeko prozeduren bidez, montaiak guztia lokarri-konpromezu huts batetik zintzilik dagoelako. Asperturik dago euskara-irakaslea bere egoeraren inseguritateaz, hori inork baino hobeto berak daki eta Donostiako HABEko polizien istilu hartan ikusi ahal izan genuen. Hain zuzen ere, istilu hau delata irakaslearen jarrera kritikatu zuten indar politiko batzuek tratatzen ari naizen problematika honetaz oraindik ez dira ohartu ere egin, salbatzaile bila doazelarik orduan ere posizio politiko baten funtzioan arinkeria hori egitea baizik ez zitzaien bururatu.

Bilinguismoari buruzko III Jardunaldietan Euskal Herrian Euskarazko ordezkariak, Elexpuru jaunak, gutxi gora behera honako hitzok esan zituen: «ni hemen nago zoritxarrez, euskararen egoerak Euskal Herrian Euskaraz bezalako talde baten premia duelako». Beste hainbeste esan daiteke AEKri buruz: «AEK hemen dago zoritxarrez, berak egiten duena egin behar lukeenak egiten ez duelako».

Joxe M. Odriozola

Euskal Herriko mugimenduei jartzen dietela harreta Alemania aldean. Hona handik bialdu dizkiguten postalok.

Urtebetetzeetan zorionak opatzeko-eta ez da modurik txarrena honakoa, beste herrietako saltseroen oroigarriak bidaltzea alegia. Edo gutun motzak igortzeko.

Gustazten zaiela Alemanian hemengo sikulu-saltsa! Eta Nafarren euskalduntasunaz ez dirudi han behintzat zalantza haundirik dutenik.

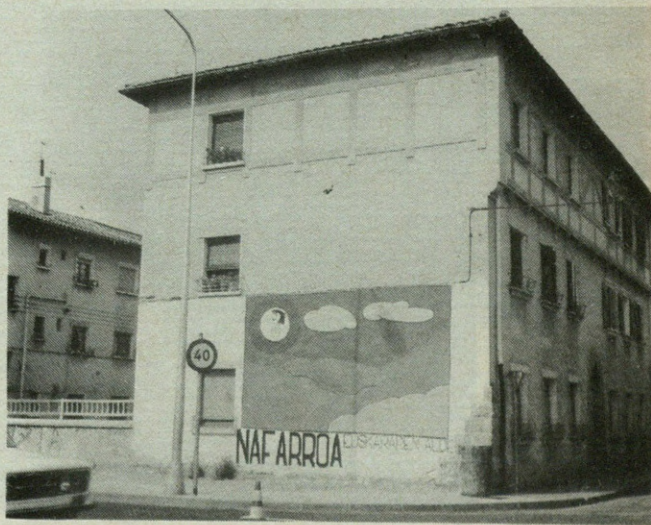

Amnistia-nuestro rincón
unser eckchen - jugendträume (Wandbild im Baskenland, bei Bilbao)

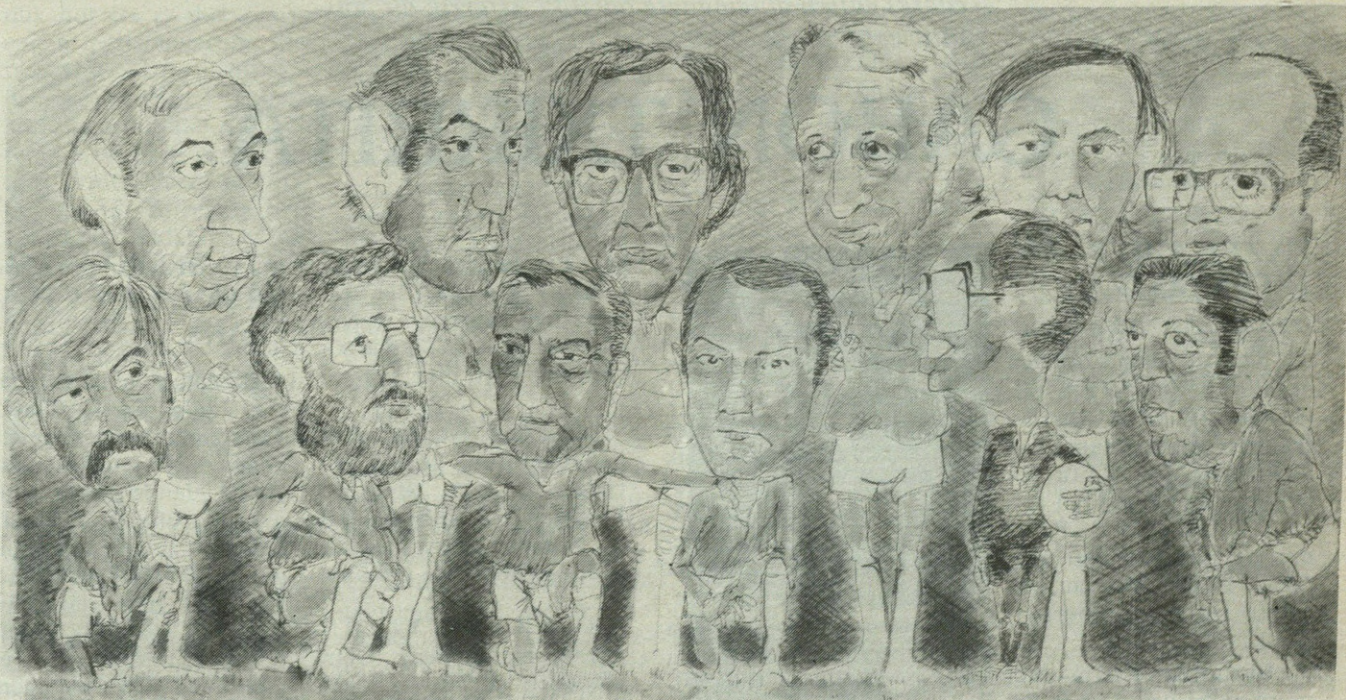
Soldaduska Euskadin

Wandbild gegen die besetzung des baskenlandes mit nicht-baskisches militäreinheiten (Pamplona)

Nafarroa

Für ein freies Navarra (Wandbild in Pamplona)

ARGIAN ere baditugu, ez pentsa, futbolzale jakintsuak. Izan ere, horiek asmatzen dituzten kinei esker ez balitz, nola uste duzue aterako genukeela gure astekaria ikusten duzuen bezain dotore eta galant?

Ondo begiratu, bada, gure espertuek prestatu duten selezio honi.

Elkarrekin nola konponduko diren ez dakigu. Baina arbitroa erruki dugu. Argazkilaria: ZUT.

Urrietarrak berriro antseslari

Obra polit bat eskaintzen digute Urrietako «Buruntza» taldekoek. Arazo haundirik gabe, adar jotze lasai bat. Eta bere lana gustora bezain ederki egiten duten gazte batzuk. Alferrik da: gus-tatu egin zaigu.

GABON TXIRRITA

ZAZPI URTE AN-TZERKIGINTZAN

Hamazazpi hemezortzi-ren bat urte izango zituzten orduko BURUNTZA taldekoek «Fabrika Berria» erakutsi zigutenean. Eta harriturik utzi gintuzten han agertzen zuten lan egiteko abildadeagatik. Pape-rak ere halakoak zituzten, noski, Euskal Herrian oso eskura ditugun pertso-naiak.

«Buruntza», hala ere, orain zazpi urte sortua da, eta hamaseiren bat urte zi-tuzten «Buruntza» azpian, edo dena hankaz gorako lu-

rraldea» egiten zutenean. Gero aipatu dugun «Fabri-ka Berria» eta haurrentza-ko beste lanen bat egin eta hiru urtetako isilunean sar-tu ziren.

«Batetik soldaduskara joan beharra eta holakoak hituen tartean. Baina bar-ruan beste arazoak ere ba-genizkian. Hori aitortu be-harra zegok». Eta geldirik joan den urteko iraila arte.

81eko irailean hasi omen ziren berriro elkartzen eta Xabier Leterekin hitz egi-ten, ea zerbait egin zezake-ten-edo. «Urrietan betida-nik eduki diagu antzerkia egiteko holako giro bero

bat. Eta berriro hasi nahi genian.» Eta urtarrila arte espresioa lantzen, eszena motzak egiten.... «martxa hartzen» aritu dira.

«Otsailean jadanik obra bat aukeraturik genian. Hi-ruren artean, Bertold Brechten bat, Arestiren bat eta Xabier Leteren hau, az-kenekoa aukeratu genian».

«GABON TXIRRI-TA»n ematen dena, Oiar-tzungo «Intxixu» taldeak bere «Ez izatetik izatera» obran eman zuen azkeneko zatia da, baina moldatua eta eszeraren bat erantsita.

«GANBERRO SAMA-RRAK GARELA ESAN EZAK»

Hamalau aktorek har-tzen dute parte «Gabon Txirrita» honetan, Urnietakoak eta Hernaniko batzuk ere bai. Jende gaztea gehie-nak. Eta obra hau zergatik aukeratu zuten galdetu die-gu. «Guk nahi genuenare-kin ongi zetorrelako. Gu ganberro samarrak gaituk, hori jartzak sinfalta, e?, eta adar jotze puska bat agertu zedin antzerki bat egin nahi genian. Teatro saltseroa. Guk ongi pasa eta besteek ere ongi pasa dezatela. Bai-

na azpian zerbait ere egon dadila, ez txorakeria bat egin».

Nolabait esateko, taldea koadrilla bat da. Eta giro hori luzatzen da eszenalekuan ere, nahiz eta serioago. Horrek eman die, behar bada, gaztetxo garaian ekin eta oraindik ere hor jarraitzeko grina. «Bueno, baina gu baino lehenagotik ere bahuen hemen antzerkia. «Egi Billa» eta... beti hala-ko giro bat Urnietan».

Ez dute oso pretentzioso izan nahi «Buruntza»koak. «Ez gara gauza haundi eta garrantzitsu bat egitera joan», diote esku-egitarauan. Eta beraiek ere hori esan digute, tabernan, zerbeza batzuen inguruan. «Guretzat hori egitea gauza polita duk eta jendearekin holakoak bizitzea gustatzen zaiguk. Gero, berriz, herri asko ezagutzeko aukera ematen dik, baina zuzenago: jendeak, eta arazoak, eta...»

Zaila egiten ote zaie? «Nolabait gu garen bezalako jende klasea agertzen duk hor eta ez duk zailegi egiten pertsonajeetan sartzea. Orain, lana gogor egin beharra zegoek, e? Egunero goizeko ordubitan eta hiruretan etxeratzen garela, eta hori arratsaldeko zortziretan hasita. Estrenatu arte behintzat. Badakik, erabateko segurtasuna lortu nahi duk, argiak hobetu, musika, fokoak, ...»

Eta azkenean, «bestela sekula ez gintuan hasikotta», egun bat seinlatu, eta estu eta larri dena prestatzen.

TXIRRITA HISTORIA TRIBUNALEAN

Txirrita bertsolaria, Joxe Manuel Lujanbio, ipini du Xabier Letek tribunalaren aurrean. Bat ere istimatzen ez duen tribunal eta jendilajeen aurrean, laguntzen dion baina maiz samar on-

giegi ulertzen ez duen abokatu batekin.

Txirrita heterodoxo. Eta bohemio. Ez diogu gatuari zazpigarren hankarik bilatu nahi, baina hori behintzat esan beharra dago. Gaur egun jende askok, neronek ere bai horien artean, Txirrita bere bertsoengatik-eta holako mito baten erdian ikusten badugu ere, bere garaian ez zen gutxi kritikatu izan. Berdezalea, moz-kortia, alferra... zer gehiago esan zitekeen?

Eta Txirrita akusazio guzti horien artean jartzen digu Xabierrek. Askotan akusazioak gezurtatu gabe. Baina akusatzaileak ridikulu- luan utziaz. Erdian bertsolaria, mutil zahar «pasota»-ren aurpegia jarriaz, eta inguruan kontrario guztiak. Apaiza, neska zaharrak, kapataza, Don Moralzio garbizalea... eta beste hainbat. Eta gurasoak, jakina.

Tribunalak ere bere gorputza du: jueza, fiskala bere zilimonia egiten eta abogatu. Denentzako dago nolabaiteko «egurra», eta adar jotze fina. Horretarako ez du, ez, pertsonaiarik txarrena aukeratu. A!, eta «reboluzionarioa» ez ahaztu, gure ingurukoei ere tokatzen zaie-eta bazkari honetan puska bat.

Txirritak ez du bere bururik justifikatzen obra ho-

netan. Egin zituenak hor gelditzen dira etakito. Baina berak bere bideari darraikio, zuzen dezan inori utzi gabe. Bere egiak bo-teaz. Guztiei ilea hartuaz. Eta bere aldeko interpreta-zioak egin nahi dituztenen artetik ere ihes eginaz.

Eta Xabier Letek, guz-tien artetik, Txirritaren partidua hartzen du. Xa-bier.

AKTOREAK: MUNDIALAK!

Lehen ere esan dut «Fabi-rika Berrian» izugarri gu- tatsu zitzaizkidal. Orobat oraingoan. Fiskala izugarri ona, Txirrita, abogatu eta apaiza zer esanik ez, eta ama eta jueza. Eta Xabier bera... bueno, mundialak. Nesketako bi ikusi nituen berde xamar, hizkuntza arazoengatik behar bada. Baina ongi.

Egia esan, etxe aldera nindoala. Urdiñarbeko az- ken «Maxkaradan» ikusi nituenak zetozkidan buru- ra. Herrian ongi errotutako antzerki batean, kontu merkeak alde batera utzi- rik, zein ongi hezurmamitu daitezkeen pertsonaiak ak-

toreetan. Eta ikusleak esze- nan ikusten denarekin.

Ez zuten trantze samurra Buruntzakoek beren he- rrian. Berez bakoitzak per- tsonaia bat baino gehiago egin behar bazituen (zenbat

egiten dituk, Xabier) gaine- ra beren herrian zen. Gal- detu bestela gure atzean ge- nuen emakumeari: hamar minutu algaraz eten gabe, eta segi beste pertsonai bat ikusten zuen bakoitzean. «Ikusten al dun hori or- dea?», eta segi lehertu beha- rrean. Eta hor, hiru metro- tara, zurekin zerbeza bat hartuaz egon den horrek eutsi egin behar, bakar ba- karrik.

Benetan. Nik ez dakit Lindsay Kemp edo horiek zer moduzkoak diren. Bai- na euskaldunok zenbat, nor eta nolakoak garen ikusi- rik, badakik. Buruntzakoek dakiten bezala, mota hone- tako antzerkia bultzatu be- harra dagoela. Edozein al- detatik begiratzen dela.

Irteeran kontu bera aho- guztietan. «Lekutan zeudek Troiarrak beren milioi eta guzti».

Kristorena Xabier. Zuek etxerako, Buruntza. Nuria Espert-i kola egiten ziote- nak ere inguratuko zaizki- zue bai egunen batean!

ARTASO

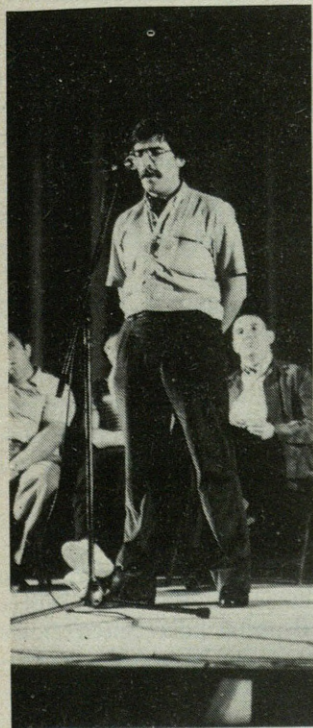
ZORNOTZAKO BERTSO SAIOA

Lehen aukeraketa egin ondoren, lehen saioa Zornotzan egin zen Ekainaren 6an. Bertan parte hartu zuten aukeratutako erdiak: Hogeitalau ziren aukeratuak eta hamabik kantatu zituzten bertsoak Zornotzako zineman. Lekua handia izan arren eta dena ez bete, orain arte baino jende gehiago bildu zen. Mementuan berean kanpoan aurkitzen zen azoka edo gaur egun egiten den saltzaile anbulanteen festa eta jendea banatu egin zen.

la eta Telleria, eta Mendiburu eta Lertxundi.

Ondoren bakoitzari bina puntu eman zitzairen bertsoa osatzeko eta berriz ere binaka: azkenengoa lehenbizikoarekin, azkenbigarrena bigarrenarekin, e.a. baina salbu espen batekin, lehenago, kartzelako gaian lehenbizi zena orain bigarren eta alderantziz. Egin behar zuten lana: hiruna bertso hamarreko txikian. Lertxundi bihotzetik gaisoa zen eta Peñagaritano sendagilea, Mendiburu lapurra

Zotz egin ondoren era honetan gertatu ziren: 1. Peñagaritano, 2. Mañukorta, 3. Olalde, 4. Jon Aurre, 5. Abel Enbeita, 6. Bittor Agirre, 7. Attola, 8. Telleria, 9. Otaño, 10. Meñdizabal, 11. Mendiburu, eta 12. L.M. Lertxundi.

Agurren ondoren kartzelako gaia eman zitzairen binaka kantatzeko eta bota behar zituzten hiruna bertso zortziko nagusian. Nola sei pareja ziren, gai bati buruz denak jarduteko ordez, bi gai erabili ziren horretarako eta txandaka aritu ziren: Lehen parejak gai bat,

bigarrenak bestea, eta abar. Horrela eramangarriagoa egin zen saioa. Gaiak honela ziren: Lehengoa: Zuek bi ume zarete eta jolasean ari zarete, baina zuen gurasoek elkarri ez die hitzik zuzentzen. Eta bigarren gaia: Zuen bion umeak jolasean ari dira eta zuek ez diozue elkarri hitzik zuzentzen. Umeen papera bete zutenak hauek izan ziren: Peñagaritano eta Mañukorta, Abel Enbeita eta Bittor Agirre, eta Otaño eta Meñdizabal. Gurasoen papera egin zutenak, berriz, hauek: Olalde eta Jon Aurre, Atto-

edo ohoia zen eta Mañu-
korta jueza, Mendizabalen
gaia: goizean jeikitzean gal-
tzak falta zitzaizkion eta
orain Olalde jantzita eka-
rri.... Otaño: pistan gora
kotxez zihoala, Jon Aurren
astoa harrapatzen du, Tel-
leria eta Abel Enbeita:
biak ehizera joan eta erbiari
tiroa bota eta erbia eta za-

kurra biak hil, nork zuen
errua garbitu behar zuten,
Bittor Agirre eta Attola
goizeko rondan zebiltzela,
Agirrek ardoa eskatu eta
Attolak Whisky.

Azken agurra baino le-
hen beste kartzelako gaia
eman zitzaien, banaka kan-
tatzeko nahi zuten doinu
eta neurrian, eta gaia he-

men ere bikoitza izan zen:
Zenbaki inpareentzat:
«Ume bat dator mundura».
Eta zenbaki pareentzat:
«Aitona hiltzen dago». Pe-
ñagaritano eta Olalde ha-
marreko txikian jardun zi-
ren, Jon Aurre hamarreko
handian, Telleria Amuri-
tzaren sei puntukoan, eta
Mendizabal Uso txuriaren
doinuan. Beste guztiak zor-
tziko nagusian.

Hemen dakartzuet Telle-
riak kartzelako gaian «Ai-
tona hiltzen dago» gaiari
buruz botatakoak:

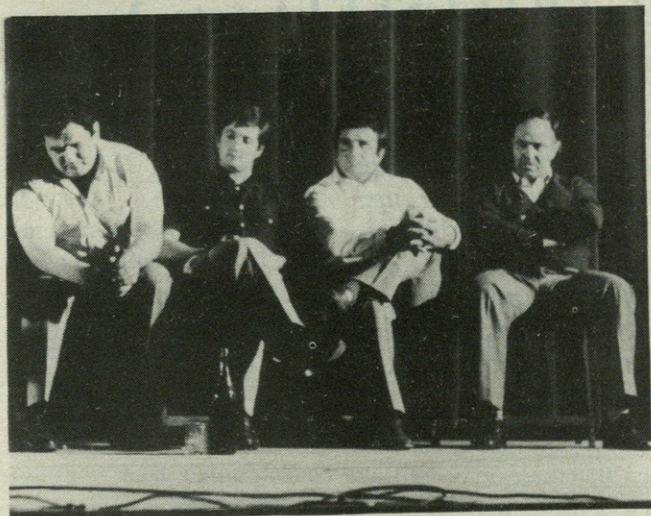
Gure etxea ez dago
guztiz zori onian,
abadea hor ari da
errezoen lanian,
eriotzera hurbiltzen
minutuak joanian,
ikusten det ari gera
negarren armonian,
eta guztiok malkoak
baditugu begian,
gure etxeko aitona
bait dago agonian.

Badirudi zeru goiak
joko duela beh(e)a,
kobarde antzen jarri da
bere iloba trebea,
hau ikusi baina ez
ikusi da hobeia,
baina begien aurrera
etorri da ordeia,
hemen aurpegi guztia
alaitasun gabea,
erortzera hor dijoa
etxe honen habeia.

* * *

Jaunaren nahia hau bazan
horrela bete bedi,
diot negarrez daudela
hemen dan hainbat begi,
zu bazoaz ta aitona
atzetik ezin segi,
bizitzak beregan bait du
honainbeste pikardi,
zu zerura zoazela
danok dakigu garbi,
halare errezatuko
ditut aitagure bi.

ZALDUBI

ARGIAREN HARPIDEDUN IZAN NAHI DUT

IZEN-DEITURAK

helbidea

HERRIA

PROBINTZIA

**KONTU HONETATIK KOBRA EZAZUE NIRE
HARPIDE-SARIA**

BANKU EDO AURREZKI KUTXA

SUKURTSALA

ZENBAKIA

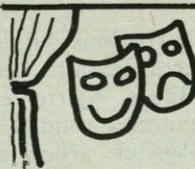
Sinadura:

ARGIA
k/Virgen del Carmen z/g

Ramonenea behea

T: 28 33 99

Donostia-12

teatrEROAK...

EUSKAL HERRIKO ANTZERKI TALDEEN

III. ERAKUSKETA (eta 2)

Aurreko asteko alean III. Erakusketa honen barnean Donostiako Principe teatroan aurkeztu ziren talde batzuren erreseina-kritika egiten hasi ginen. Honetan amaituko dugu falta zaizkigun taldeenak eginaz, hau da, SEBASTOPOLEKO TITIRITEROAK (aipamen berezi bat merezi dutenak): euskaraz aritu den talde bakarra izatea daukate merezimenduztat, Taller de Teatro JOKO eta Basauriko ANTZERKI ESKOLA.

Mikel ANTZAK

TITIRITEROAK: haurrekin komunikatzea

1982ko maiatza 28. «Txin-txo, Herensugea». Aktore/sak: mordo bat. SEBASTOPOLEKO TITIRITEROAK.

Bat, bi, hiru, lau, bost, sei, zazpi, zortzi, bederatzi, hamar, hamaika, eta hamabi! Hamabi titiritero Sebastopoletik etorriak. Denak dira printzesa, denak dira herensuge (edo dragoi haur batek etengabeki zion bezala: dragoia! dragoia!). Berdin dio, sua dariola muturretik, txinpartaka: bi burudun Txin-Txo herensuge bejetarianoa.

Materiale gutxirekin, baina hori bai, zainduekin, haurraren irudimena kilikatzea lortu zuten titiriteroek: batzutan eskina batek bi, bestaldekik bost, despistaturen bat eszenatoki hondoa betetzen zuen oihal margotuaren atzetik eta hiru oihuka. Bakoitzak jantzi estrefalariorak agertuz,

Betiko mitoen jaustea azpian nabari zen filosofia agertzen Titiriteroen gage-tan. Saltolaria ez zen munduko onena saltoka, baina bai farreragiten; hartzak gizatzen zuen zingaroa eta honek orru «beldurgarritz» izutu nahi lituzke haurrak.

Txin-Txo herensugearen istorioa erabili zuten aitzakitzat, eta haurrei ez zeu-

makillaiia estrainoak eta ez oso txukunak. Galtza handiak, zabalak, motxak. Eta biboteak, bizarrak, estandarte bat ere. Bere buruaren propaganda lotsagabea eginez iritsi ziren Titiriteroak Sebastopoletik. Brez-nevi kantatu zioten kanta abestuz: «Yellow Submarine». Haurren pozerako eta nagusien grazirako.

den lekutan zuhaitzak ikusiarazi zizkieten. Jadanik sartuta daukaten erridiku-loaren zentzua piska bat ahazten printzesaren asuntorekin.

Eta bukatzeko ahaztu gabe: musika! Musika artisaaua, edozein tresnarekin eta ororen azpitik eta gainetik. Aurkezlea zeozer kontatzen ari zenean ere, ba musika. Honek kontatzen zuenaz ez enteratzeak ez zuen eragozten ipuinari adiera handienaz jarraitzea.

Gero, bukatzeko, globoak goitik behera eta eszenatoki gainean, hanka luzedun kaballeroarekin, printzesarekin, hartzarekin, laborariekin, ekilibristekin, musikoekin eta igo ziren haur guztiekin kalejira, jirabira, dantzatira... TITIRITEROAK badoaz, SEBASTOPOLERA? agian, ZORROAGAn ere egoten omen dira... aupa zuek!

JOKO: bai, baina, eta haurrak?

1982ko maiatza 29. «Ipuin, Ipuin, Ipuin». Aktore/sak: Eusebio Leranoz, Carmen León, Beatriz Yoldi, Luis Arizaleta, Marigen Labiano, Mikel Aguirre, Inmaculada Merino, Imanol González, Miguel Remón; Zuzendaritza: Jorge Magmar. Taller de Teatro JOKO.

Larunbata goiza, doi-doi jeiki, aurpegia garbitu eta lasterka teatrorra. Funtzioa puntuan hasi baino lehen-

esku-egitaraua irakurtzeko aukera eta lehen begiradaz oso gauza teknikoaren usaina hartu genion asuntuari eta halaxe izan zen.

Psikologi liburu mordo bat, ohitura zaharrei buruzko beste pila bat, teori gehiegia eta praktikan ba, ondorengo hau:

Haurrak azkenerako asperturik. JOKOkoek agertzen zuten alaitasunari plastiko zaporea hartu ge-

nion, artifiziala. Ez dugu esan nahi gogotik ez zirela aritzen, ez eta pentsatu ere, ikusi zituenak ikusi zituen aktore/sei zerien izerdi ibaiak. Baina haurrei konbentzitu nahi zitzaizkien zein politikak diren gure herriko istorioak, erakutsi nahi zitzaizkien jokoak, ipuinak kontatu, kantak, lanbide galduak; eta azkenerako Historiako Klase dibertitu bat lortu zuten. Dibertitua klasea izateko, baina antzerki munduan sartuz gero, ez.

Pentsatzen dugu ikastola eta eskoletan zereginik izan dezaketela JOKOkoek, material ederra bildu dute eta energiari ere badute horretarako baina antzokian ez zuten asmatu, ez dute asmatu.

Oraindik ez nintzateke ausartuko antzerkia zer denaren definizio bat ematera oso gauza zabala dela iruditzen bait zait, baina ez da ikastolako klase baten deribazio hobetu bat.

ANTZERKI ESKOLA: freskotasunaren grazia

1982ko maiatza 29. «LISISTRATA, de Aristófanes»; aktore/sak: Caridad Calavia, Fernando García, Paco Hernando, María Victoria Guisán, Ima Melchor, Iñaki García, Juan Antonio Korkuera, Pepelu Fernández, Igor Palomero, Fco. Javier Molinero; eszenografia eta argiak: Antzerki Eskola; talde tekniko: Arantza Incera eta Mertxe Lorente; adaptazioa, bertsiotzea eta zuzendaritza: Miguel Garrido.

Obra klasiko baten aurrean aurkitzen gara, Aristofanesen LISISTRATAren aurrean. ANTZERKI ESKOLAKoen lan honetaz lehenik aipatu behar dena freskotasuna da, komedia griego batek izan ditzazkeen hertz astunak arintzen eta deusezten saiatu bait da Miguel Garrido zuzendaria. Zuzendaritzatik hasiz

lan bikaina iruditu zitzaizgun. Obra horren adaptazioa den bezeko testoa ezagutu ahal izatea litzateke interesgarriena zein lan egon den jakiteko, baina hori ezean, asmaketan jardungo gara. Hasteko obertura dago, obraren, eta obra komiko bati areago, hasera emateko aproposa, ikuslegoa aulkitan farrez mugiaraztea lortu zuten: honetan garrantzi handikoa aktoreen lanaz gain musika dugu.

Eszenografia apal baina oso erabilgarriaz eta argi joko xumeaz, obrak eskatzen dituen eszena bereziak lortu dituzte txukun-txukun. Ez zegoen beste munduko elementu izugarririk eszenatoki gainean eta honek griegoen austeritatea adierazten zuen (detalle polita eszenatoki oihalen mugiketan agertzen ziren

guante zuriak).

Aktore/sen lanari dago-kionez, gehienak beraien lanetan bikain aritu ziren, baina egin behar dira aparteko aipamen batzu. Alde batetik, obraren protagonista zen Lisistrata apur bat urduri eta papelak gainditurik aritu zen Príncipe; bestalde, hiru zaharren paperak jokatzeko zituztenak aipatu nahi ditugu, maskara egokiek lagundurik beraia lan oso ona izan bait zen. Baita ere puntu ederak eskeini zituen espartiarren emakumearena egiten zuenak.

Aristofanesez obra idazteko gaitzat pakea lortzea hartu zuen, hau da, espartiar eta atenasdarren arteko gudari amaiera nola eman eta horretarako ipintzen du Lisistrata bi taldeetako emakumeak ohe greba egin dezaten xaxatzen, gizonek

etsi egin behar dute azkenerako eta Emakumeek gatzeluaren jabe egin direnez, bertako altxorra ere beraien esku gelditzen delarik zaharrek ez daukate amore ematea beste erremediorik. Esan beharrik ez dago helburua lortzen dutela Lisistrata eta Emakumeek.

III. Erakusketa honen balantze eginik (Donostiako aktuzioei buruz ari naiz soilik) inguru hauetako antzerki taldeen artean maila hobegotzen eta fin-kotzen ari dela esan dezakegu, halaber talde bakoitzak bere lekua bilatzen, aurkitzen ari dela, lazkoa baino hobea honoko hau. Ea datorren urtekoa...

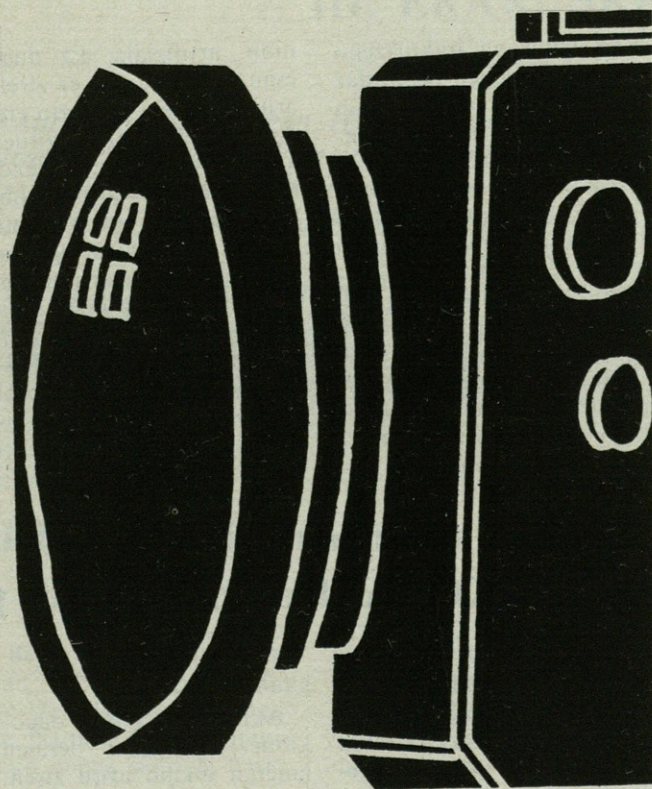
SIN NOVEDAD EN EL FRENTE

Egunkaria ez badugu irakurtzen ez gara konturatzen gure mundu zahar hau gerra ttiki odol isurlez, gerra mugatuz, besteen krunderiaz historian sartu nahi ez duten gerra herabertiz betetzen ari zaigula, eta bakarrik beraien atzean hilen hondakina dakusagunean egiazkoak direla, armek barrunba egin dutela somatzen eta zinez sinesten dugu.

Garai honetan gizona gero eta babesgabeago, in-sentsikorraro aurkitzen denean, eta bere senean gerraren nahitaeztasuna eta behartasunak gorputz hartzen duenean: haurrek printze eta printzesa izatera jolasen ez dutenean, Thatcher eta Galtieri arruntak izan balitz gisa gerraren joku izugarrian baizik, ez da sobera, ezta gehiegikeria ere, «Sin novedad en el frente» ikustea.

Egia, zoritxarrezko eta triste, honako pelikula antimilitaristak ez dugula ikusteko ohiturarik, zinema, kultur industria oro bezala, irabazirik gizen, zantzar, garrantzitsuenak sar-raski artearen hobakuntza eta sofistikaziotik datozkien trust astun, gogor eta ankerren esku dagoelako.

Honela, ezin dakikegu arraro egin aipatu filmetaz gain, «Johnny cogió su fú-sil» edukitzea gerraren aurkako testimonio ia bakarra. Beste guziak, herri baten deuseztapenean, vietnamdarrena alegia, parte hartu zutenen ahalkeia isladatzen dutenak barne direlarik (gisa da honela sailkatzea,

zeren azalezko pelikula antimilitarista hauetan, demagun «Dear Hunter» edo «Apocalypse Now», hauxe izkutatzen dela jakiteko ez baita gehiegi aztertu behar), gerraren Jainkoaren laudoriozko kantak besterik ez dira, zeinen norabidea gerren justizia frogatzea baita. Vitoria zena Berpizkundeko gau batetako ametsean galdu balitz bezala.

Arte obra izena merezi duten, Literatura Handiari dagozkion nobela antimilitaristak askotxo ere ez dira.

AipA ditzaket: REMARQUE-ren «Sin novedad en el frente», komentatzen ari garenen oinarri, H.

BOLL-en «Acto de servicio», kritika hain fina duena, V. LLOSA-ren «Pantaleón y las visitadoras», umore eta ironia kuarteleroz beteta dagoena.

Literatur moeta honen murriztasun eta urritasunak gure munduaren errealitate gerrazalea adierazten dute beste laguntzarik gabe. Homerotik honaino gudarien literaturaren multzoa bestearena baino oparoago izan da. Gizartearen ezaugarriak ikusgarriena gerra izanez gero, eta gizona gizon denetik guda artetik atera ez denez gero, oparotasun honek ez luke inor beldurtu behar.

E. M. REMARQUE

Alemaniko Onsbrück hiris-kan jaio zen 1898 urtean. Gerratean konbatitu zuen. Gero lanbide asko aldatuz bizitz joan zen. Maixu, musikagile, margolari izan zen. 1929 an «Sin novedad en el frente» plazaratu zen. Arrakasta handia izan zuen, gaztediaren artean batez ere. Orduko aginpi-deek, Hitler eta bere jarraitzaileek, Europa osoa edo-zer medioz bereganatzeko asmotan zebiltzelarik ez zuten begi onez liburuaren agerpena ikusi, eta luze gabe derrotistatzat hartu zuten. Liburuak sutan bukatu zuen. Alemaniko giroa jasaezina egin zitzaio-nean Suizan erbesteratu zen, 1939 an beraz. Gero Mejicon eta azkenez Estadu Batuetan, hemengo nazionalitatea hartu zuen.

Gazte talde baten historia, apenas 20 urte dituzte, kontatzen digu liburuak. Hain gazte direnez ezer egin ez dion kontra burrukatzearen zergaitia ez dute aurkitzen, ez dute ulertzen herri batzuk besteen aurka jaurtikitzen direnaren zergaitia. Idazlearen I.gerrateko esperientzia oinarriturik, gerra ororen aurkako alegatu ausarti eta ezkorra dugu.

Ondo zetorkiguke fil-mearen ikuspena, hobeto geundeko honelakoak sarriago agertuko balitzaizki-gu, baina globoa dagoen moduan antimilitarismo apur batez konformatzea nahiko zaigu, mundua bere kasa ezereztuko den unera arte behintzat.

F. JUARISTI

BERTSOAK

EUSKARA ETA KIROLAK

Bertso hauek Elgoibarko «ETXAGIÑA» II Bertso Paper lehiaketa irabazi dute, maila nagusian. Egileak 16 urte ditu.

JON SARASUA

Bertso batzuk kirol ta euskerarentzako ta ez alperrikako alabantzarako iritzi bat jakin nahi duanarentzako azaldu nahi nuke zer diran neretzako hamasei urtetako mutil batentzako

Mundu hontan gabiltzar gizakume denak zerbaitekin beteta dauzkagu barrenak kirola ta euskera dira nere senak nere izaeraren barnean daudenak nere izpiritua osatzen dutenak

Euskera dago nere izaerarekin nere jaiotzatikan euskeraz det egin ta bera gordetzeko saiatu alegin euskeraz pentsatzen det euskeraz hitzegin hargatik ez diot nahi sekula utsegin

Nik kirolarekiko dedan maitasunez ohartuko zerate bertsoak entzunez nahiz hontan betea ez izan gaitasunez betetzen digunez gorputza berriz sasoiz eta osasunez

Obe dugu kirolak egiten hastea honen helburua ez da irabaztea berdiña egitera bultzatuz bestea gure kultura zein dan adieraztea

Arrazoi bat, gazteok kirolzaletzeko gaztedia geldirik gaur ez usteltzeko aurreko bizitzari gustura heltzeko lagungarri bat baita fruitua heltzeko ta gizon izatera jolastuz heltzeko

Gauza bat dala eta daukat atsekabe euskera ta kirola dabiltzala grabe daude atzerritako kulturen mirabe izan gaitezen gure buruaren jabe dauzkagun ondasunak galtzen utzi gabe

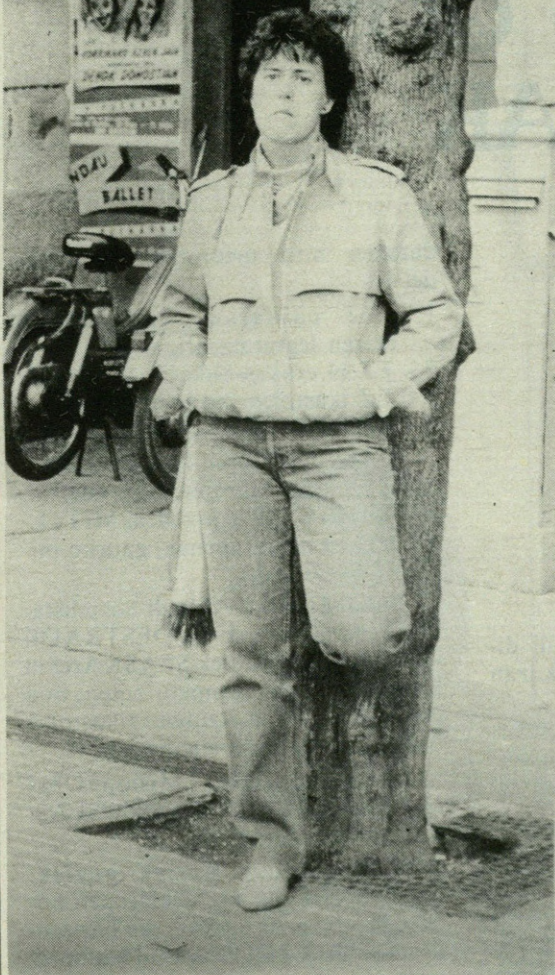
Euskera degu gure kulturaren funtsa eta kirola berriz lantzeko gorputza ta hauek biak igo ditezen goruntza beharreko da batak besteari bultza biok behar bait dute elkarren laguntza

Euskera ta kirola daudela lotuta biak daude kultura arrotzak nahastuta erderak ta fubolak dute zapalduta bakoitzak gaur arazo berdiñak ditu ta gora irten daitezke elkar lagunduta

Euskera ta kirola daude elbarriak pasa behar dituzte momentu larriak hau konpondu beharra du Euskalerrriak hauek bait dira gure ezagugarriak gure sustraiak eta gure oinarriak

Erabat arrunta zen Martaren bizimodua. Arrunta eta monotonoa. Ikasketak eta nobioarekin ateratzea ziren bere egiteko bakarrak. Ia imposible zen bere bizitzan sorpresarik gertatzea.

Dena dela egun hartan sorpresa handia jaso zuen: aspaldi ikusi gabe zeukan adiskide min bat topatu zuen kalean.

Aspaldiko, Joserra, zer moduz bizitzara?

Niri galdetzen al didazu? Zeu zara iadanik koadrilan agertzen ez zarena.

Egia zen. Arturrekin ateratzen hasi zenetik oso baztertuak zituen lagunak. Taberna batetara abiatu ziren zer edo zer hartzera.

Eta zer, betiko moduan?

Bai, zer nahi duzu esatea, gauza berri handirik gabe.

Berehala hasi ziren kontu zaharretaz hizketan, aspaldiko oroimen nostalgikoetaz.

Aizu, afaria antolatzekotan gabil-tza. Etorriko zara, ezta?

Beno, eman telefonoa eta deituko dizut.

Horixe bada, deitu telefonoz eta beste batetan geldituko gara... mementu librerik baldin baduzu behintzat.

Bale, izango gara koparen bat lasaingo hartzeko edo.

SEASKA-KO GOSE GREBALARIAK

82.06.1.ko agiria

«HIZKUNTZA BATEN JABE DEN JENDALDE OROK BADU HIZKUNTZA HORREN ERABILTZEKO ESKUBIDEA, BERE HAURREN HEZTEKO ETA BERE KULTUR BIZIAREN AGERTZEKO. ESKUBIDE HORI EZAGUTUA, GORAIPATUA ETA EZIN EZTABAIDATUA DA».

Printzipio horren inguruan du aurreten SEASKAk eman bere borroka. Alabainan, gobernuko giderrak eskuratu aintzin Partido Zozialistak lege proiektu bat agertu zuen frantses estatuko populuen kultur eta hizkuntzek behar duten lekuari buruz.

Lege proposamen horren inguruan ainitz debate, ainitz mintzaldi izan da ikastoletan eta mintzaldi guzi landa, SEASKAko Biltzar Nagusiak orientabide bat hautatu zuen.

Orientabide horretako pundurik garrantzitsuenak da:

EUSKARAZKO ERAKASKUNTZAREN LEGEZTATZEA, honek eskatzen duela bi erakasbideren zutik ematea. Berehalako, Biltzar Nagusiak galdatu zuen SEASKAren dirualdea estatuak beregain hartzea eta denbora berean, erabakiak hartuko dituen batzorde baten izendatzea.

Ainitz urrats egina izan da, bai hemen berean bai goi mailan. Ondorioak mementoan: DEUS EZ.

Ainitz ekintza ere egin dira: Herriko auzapezen ikusten izan dira ikastolak, gela batzutan ere egon dira, jende ainitzen sinadurak bildu dituzte, manifestaldiak ere muntatu.

Ondorioak mementoan: DEUS EZ.

Sustengu eta laguntza ainitz ukan dituzte, bai jendeen aldetik, bai elkarrekin aldetik, bai alderdien aldetik.

Ondorioak mementoan: DEUS EZ.

8 hilabeteren buruan bortxatuak gira ohartzera gobernuak ez duela negoziatu nahi.

– Baiezko ondorio konkreturik ez delako agertu,

- Negoziatzeari buruz erabili diren bide guziak entseiatuak izan direlako,
- Hilabete baten buruan ikasurtea bukatua izanen delako eta hurrengoarentzat deus aldakuntzarik ez delako.

GOSE GREBAN SARTZEN GIRA

SEASKAko kide, gose greba hau geure gain ahartzen dugu. Mugagabekia hautatu dugu. Eskakizunak dira:

- SEASKA ETA BOTEREAREN ARTEAN EGIAZKO NEGOZIAKETAK HAS DAITEZEN
- DIRUZKO GAINARTE BAT IZAN DADIN HELDU DEN SARTZETIK AITZINA.

82-06-05.ko agiria

Education Nationaleko ministroaren bulegoko GAZOLLE buruzagia, MARTIN errektorea, FARGES Paueko inspektore berria eta SEASKA elkarretaratu dira atzo, Bordeleko Errektoretxean.

GAZOLLE-k gomitatua zuen SEASKA bilkura horretara, eta honek pensatzen zuen negoziapen batzuei proposatuko zizkiola.

Igurikapen horri ihardesteko orde, Education Nationaleko ministeritzak hordago bat botad dio SEASKAri, honen eskariei

datozen hiru urteentzat, ez ihar-detsiz:

- 1 - EZ euskarazko erakaskuntzaren legeztatzeari,
- 2 - EZ bi erakas-bideei,
- 3 - EZ ikastolen barne-hartzeari,
- 4 - EZ ikastolen diru-hartzeari.

1981ko maiatzaren 10-a aintzin Alderdi sozialistak hitzemaitza ederrak egin zituen (2269 lege xedea, MITTERAND-en deklarapenak, gaurko ministro batzuenak).

Euskal-Herriko Alderdi Sozialistaren Federakundeak eta DESTRADE eta PERY deputatuek SEASKAren batera ageri bat izenpetu zuten, non ere galdetzen baitzuten «ikastolen barne-hartzea esperientzia giza».

Ministeritzarteko Misione bat izendatua izan da, baina ez du SEASKA errezebitu ere.

Elkarretaratze horiek guziak, urrats horiek guziak, deklarapen horiek guziak, gaur euskarazko hezkunde sistimari EZETZ borobil bat botatzeko!

Education Nationaleko ministroaren, Akademiako errektorearen eta inspektorearen jokamoldea MENDRAGARRIA izan da eta gure hizkuntzaren aldera ARRAZAKERIA AIRE BAT agertzen du.

Gaur boterean barne diren hitzemailla guziak (Euskal Herriko Alderdi Sozialistaren Federakundea, hautetsiak) hunkitzen ditu gure borroka.

Sinesgarri izan nahi badute, SEASKAren eskariei burura heldu behar dute.

Atzoz geroztik SEASKAri agertu dioten EZA eta MESPRETXUA ikusiz,

GURE GOSE GRESA JARRAITZEA ERABAKI DUGU.

Sekulan baino deliberatuago gara, gure ekintza gure eskariak bururatu arte eramatera.

Gose Grebalariak

Lantsari edo pentsioa Lan Kide Aurrezki-
an helbideratze hutsez lor ditzakezun
abantaila batzuk:

- Zai egon behar aspergarririk gabe
lantsaria eskuratu
- 500.000 pezetarainoko presta-
menak lortu
- Zure diruari interesik erren-
tagarrienak kendu
- Gure Banka-zerbitzu guztiak go-
zatu: VISA txartela, Bidai-Txeke-
ak, Gasolina-Txekeak, etab.
- Ibilaldi babestuetan lehentasuna
izan
- Sariak eta zozketa berezietan
partaide izan.

Eska ezazu gaur bertan zure lantsaria Lan
Kide Aurrezki bidez ordain dakizuen eta
balia zaite abantaila eder hauetaz.

Zure

LANTSARIARI

PENTSIOARI

**erants abantaila
berriak.**

**Lan Kide Aurrezki bidez
kobratuz.**

**CAJA LABORAL POPULAR
LAN KIDE AURREZKIA**

Euskadiko Kutxa

30 segunduren buruan zeure eragiketak eginik daude.

"Tarjeta 24 CAP" txartelaz
gure Kutxazain Automatikoak
erabiliaz dirua atera, dirua sar,
taloi edo txeke, zure
kontuaren laburpena
eska, talonari berri
bat eska eta hori
dena
herrenkan
jarrita itxoin
beharrrik gabe,

denbora asko aurreztuz.
30 segunduz behetik, eta batere
konplikaziorik gabe, Gure
Kutxazain Automatikoak
egunaren 24 ordutan
zerbitzeko
baitauzkazu, nola
funtzionatzen
duen pausoz
pauso azaltzen
dizute.

Kutxazain Automatikoa

CAJA DE AHORROS PROVINCIAL DE GUIPUZCOA
GIPUZKOAKO AURREZKI KUTXA PROBINTZIALA